

LAISKA

LIETUVIAMS

1

9

6

4

K. Trimakas, S. J. ŠEIMYNIŠKAS POKALBIS	325
** * GYVENIMUI TEKANT	326
Konkurso dalyviai KOKĮ NORIU MATYTI KUNIGĄ	328
B. Krokys LAIŠKAS LIETUVOS KUNIGUI	335
A. Grauslys HENRI PERRIN, KUNIGAS — DARBININKAS	336
H. Perrin MINTYS NAKTIES PAMAINOJ	340
A. Rūta KATILIŠKIO ŠVENTADIENIS IR ANDRIUŠIO PURIENOS	344
M. Katiliškis IŠTRAUKA IŠ NOVELĖS	344
P. Andriušis IŠTRAUKOS IŠ PASAKOJIMU	345
B. Mažeikienė KAS MUMS ĮDOMU SPAUDOJE	346
Dr. J. Pikūnas LIETUVIŲ KALBOS UGDYMAS * * * KONKURSAS APIE JAUNIMĄ IR TĖVUS	348
Dr. A. Liulevičius LITURGINIO ATSINAUJINIMO GALIMYBĖS	350
A. Jūragis KUR VEDI? * * * KONKURSAS JAUNIMUI	353
K. Bučmys, O.F.M. EKRANO MIRGESY SKAITYTOJO ŽODIS	356
	357
	358
	360

**LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.**

Redaktorius Kęstutis Trimakas, S. J.
Redakcijos nariai Gediminas Kijauskas, S. J.
 Dr. Arūnas Liulevičius
Administratorius Petras Kleinotas, S. J.
Viršelis ir vinjetės Algirdo Kurausko
Fotografijos Algimanto Kezio, S. J.

Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, 111. 60636

Telefonas REpublic 7-8400

Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Prenumerata metams 3 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 30¢ Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

Šeimyniško pokalbio besiekiant

*KUO ARTIMESNI žmonės, tuo labiau jie viens kitą pažįsta – viens hito mintis, idėjas, norus, pageidavimus. Į toki pažinimą gali vesti tik išsikalbėjimas: kuo atviresnis, tuo labiau rišantis. Iš to susikūrusi nuotaika veda į tarpusavį susipratimą ir bendradarbiavimą. Vienybei ir bendradarbiavimui tarp žmonių sukurti reikia pokalbio: tiesaus, nuoširdaus ir atviro. Dialogas – tai šių dienų Bažnyčios šūkis. Dialogas su kitais krikščionimis, su nekrikščionimis, su visu pasauliu. Tačiau visų pirma – dialogas pačioje Bažnyčioje. Savo pirmoje enciklikoje popiežius Paulius VI, pastarąjį pavadinęs “šeimynišku pokalbiu”, pareiškė: “Karštai trokštame, kad dialogas Bažnyčioje įgytų naujo užsidegimo, naujų temų ir naujų kalbėtojų”. Tokio dialogo jau seniai pasigedome ir jis labai reikalingas tarp įvairių grupių Bažnyčioje, o ypač tarp dvasiškosios ir pasauliečių. Dvasiškija pamokslais ir kitomis progomis turi daugiau galimybės pasakyti, ko ji iš pasauliečių pageidauja, negu pasauliečiai – ko iš dvasiškosios. O vienpusiška kalba nėra dialogas. Kunigystė gi Kristaus noru yra patarnavimas. Uoli patarnavimo dvasia nuolat klausia: “**Ar aš gerai** tarnauju? Ar galėčiau būti dar naudingesnis?” Atsakymo laukia ne tik iš savęs, bet ir iš tų, kuriems tarnauja. Ir laukia ne pataikaujančių žodžių, bet **tiesos**. Tačiau ir tie, kuriems tarnaujama – kuriems bent stengiamasi meilėje tarnauti – **dalinasi patirta tiesa, saugodamiesi perdėtos kritikos ir saldžiažodžiavimo**. Nuoširdžiai pareikšta tiesa – **savo džiuguose ir skausminguose aspektuose – nuoširdžiau priimama**. Bažnyčia to ir siekia: **tiesaus dialogo nuoširdžioje** dvasioje, tokio, koks tikrai užsitarnauja šeimyniško pokalbio vardo.*

GYVENIMUI TEKANT

■ APIE KUNIGĄ

Šis numeris skiriamas specialiai temai apie kunigus. Vedamoje mintyje stabtelimės popiežiaus Pauliaus VI skatinimu Bažnyčioje rasti "naujo užsidegimo, naujų temų ir naujų kalbėtojų", užmezgant atvirą ir šeimynišką pokalbį tarp pačių katalikų, ypač tarp kunigų ir pasauliečių ("L. L.", 325 psl.). Paminėję porą gairių, leidžiamės į patį pokalbį. Proga dėkinga: šių metų pradžioje trisdešimt konkurso dalyvių pasisakė, ko jie pageidautų iš kunigų (žr. šio numerio 328 - 335 psl.). Kuo didesnis kunigo reikšmės supratimas, tuo nuoširdesni, atviresni ir didesni pageidavimai.

Krikščionišku uolumu spinduliuoja dinamiško kunigo - darbininko Henri Perrin gyvenimas, minint jo mirties dešimtmetį (336 psl.).

Jaunimo skyriaus rašinyje "Kur vėdi?" vaizdžiai išryškėja jaunuolio motyvai, apsisprendžiant už kunigišką pašaukimą (356 psl.).

Stebint tikrovę, skaitant pageidavimus, svarstant jaunuolio pašaukimo motyvus ir net sekant tokio dinamiško kunigo, kaip Perrin, gyvenimą, mus lydi vieno kunigo žmonėms pasakyti žodžiai, padiktuoti ne pasiteisinimo, bet realaus ryžtingumo: "Aš ateinu pas jus ne kaip idealas, bet kaip žmogus su idealu".

■ KONKURSAS

1963-64 m. "Laiškų Lietuviams" konkursas, tema "Kokį aš noriu matyti kunigą", susilaukė plataus susidomėjimo. Atsiųsta 30 rašinių; be to, dar keletas nepretenduojančių į premijas. Šiame konkurse dalyvavo 17 vyrų ir 13 moterų. Daugiausia dalyvių buvo iš Čikagos — 12; iš kitų JAV vietovių — 14; iš Kanados — 3; iš Australijos — 1.

326

Pagal vyraujančią mintį rašiniai skirstytini sekančiai: 12 — apie kunigo religinę misiją, asmenišką šventumą bei pareigas; 11 — apie kunigo santykiavimą su kitais, jo meilę žmonėms, jų supratimą, pagalba ir pan.; 3 — apie kunigo silpnybes (parodant ir ko pageidaujama) ir po 1 — apie kunigo patriotizmą, veiklą išeivių visuomenėje, išsimokslinimą ir kovą prieš komunizmą. Iš 30 atsiųstų rašinių 24 parašyti straipsnio forma, 5 — beletristiniu stiliumi ir 1 — eilėmis.

Premijuoti Pr. Razmino, N. Gailiūnienės ir G. Ivaškienės rašiniai jau buvo atspausdinti. Daugelio skatinimu bei pritarimu šiame numeryje talpiname kitų konkurso dalyvių pasisakymus (žr. 328-335 psl.).

■ PASAULIEČIAI VYSKUPAMS

Pasauliečių vaidmuo Bažnyčioje vis labiau pripažįstamas. Tai pastebima ne vien Visuotiniame Suvažiavime, kur pasauliečių atstovai stebi Suvažiavimo eigą. Jų veikla plečiasi, ypač ten, kur hierarchija sugeba su jais rasti bendrą kalbą ir bendrą darbą.

Ryškiu pavyzdžiu gali būti Augsburgio (Vokietijoje) vyskupo Stimpfle įsteigimas pasauliečių komiteto patarti jam Bažnyčios pasaulio santykiavime.

Popiežiaus Pauliaus VI žodžiais, "Suvažiavimo *klausytojai* (*auditores* — taip vadinami pasauliečiai atstovai) už jo ribų tampa kalbėtojais (*locutores*). Čia (žemiškuose ir visuomeniniuose klausimuose) ganytojai tampa klausytojais, o pasauliečiai — kalbėtojais".

■ NUSIKALTIMAI DAŽNĖJA

Pernai JAV-ėse buvo įvykdyta daugiau kaip 2,500,000 rimtų kriminalinių veiksmų — kas minutę daugiau kaip keturi. 1963 m.

nusikaltimų skaičius pakilo: priemiesčiuose — 13%, miestuose — 10%, ūkininkų apylinkėse — 6%. Nuo 1958 m. nusikaltimų skaičius didėja penkis kartus greičiau negu krašto žmonių skaičius. Apskaičiuojama, kad dabar JAV-ėms nusikaltimai kainuoja 27 bilijonus dolerių kasmet.

Rūpestį ypač kelia nusikaltimų plitimas šio krašto jaunime: pereinamais metais jaunieji (žemiau 18 m.) sudarė 17% visų areštuo-tųjų. Suskirsčius atskirai nusikaltimų kate-gorijom, jie padarė 63% visų automobilių pavogimų, 51% vagysčių, 50% išsilaužimų, 26% ginkluotų vagysčių, 18% išprievarta-vimų ir 8% nužudymų.

Aukščiausią nusikaltimų indeksą šimtam tūkstančių gyventojų turi: Las Vegas, Nev. — 3386, Los Angeles — 2935, Miami — 2466, Phoenix — 2408, Lexington, Ky. — 2226, Čikaga — 2195.

■ ... A R GALIMA SUMAŽINTI?

Sakoma, kad visuomenė kriminalistų ne-gali sustabdyti, nes jie jos neboja. Bet tiks-liau — kriminalų antplūdis plečiasi dėl to, kad visuomenė jų neboja.

Žmones galima paveikti. Nusikalstantie-ji taip pat yra žmonės — tai rodo jų reakci-jos, kartais savotiškos, bet visada žmogiškos. Pavyzdžiui, tuoj po prezidento Kenne-dy nužudymo nusikaltimų skaičius krito. Ir laike astronauto John Glenn aplink žemę skridimo Amerikoj nusikaltimai buvo žy-miai sumažėję, o Čikagoj policininkams ne-buvo darbo: nusikaltimų tada kaip ir neuž-registruota. Matyti ir kriminalistams buvo įdomu, kaip tas skridimas pasiseks: be-spoksodami į televiziją, pamiršo nusikalsti.

Be abejo, kriminalams sumažinti negali-ma kas savaitę leisti nužudyti po presiden-tą nei kasdien paleisti į erdvę po astronau-tą. Tačiau viena yra aišku: kriminalistai yra žmonės; jie ne visada nusikaltėliai bu-vo; kai kada tokie gali ir nebūti, o, esant geresnėms sąlygoms, iš viso galėjo tokiais né netapti.

Tuo pasiremdamos, valdžia ir visuome-nė kad ir ne tokiomis sensacingomis prie-monėmis gali žymiai sumažinti ne tik esa-mų, bet ir būsimų kriminalistų skaičių.

■ KALTĖ UŽ MIRTĮ

Pasigėrusio aštuoniolikmečio Michael Smith vairavimas baigėsi automobilio su-daužimu ir kartu važiauvusios septyniolik-metės Nancy Hitchings mirtimi. Teisman patrauktas ne tik jis, bet ir 14 suaugusių, prisidėjusių prie vaišių, kuriose paaugliams buvo duodami alkoholiniai gėralai — po jų katastrofa ir įvyko. Pagal Connecticut įsta-tymus, niekas, išskyrus pačius tėvus, negali duoti alkoholinių gėrimų nepilnamečiams. Suimtųjų tarpe yra pokylio šeiminkai ir gėrimus pilstęs valstybinės mokyklos mo-kytojas (patikrinus, rasta, kad jaunasis Smith buvo išgėręs 12 stiklų).

"Kaltė už nereikalingą mirtį", pareiškė šios bylos teisėjas Eielson, "krenta ant sąži-nės visų tėvų, žinojusių, kad jų vaikams bus duodami alkoholiniai gėrimai, ir ant tų, kurie tą naktį davė šių gėralų nepilname-čiams".

■ VATIKANO SUVAŽIAVIME

Trečioje sesijoje priimta visa eilė nutari-mų. Svarbiausia, patvirtintas vyskupų kole-giškumas, t. y., kad vyskupai, dievišku po-tvarkiu, vadovaujant popiežiui, sudaro Baž-nyčią valdančią kolegiją, kaip ir apaštalai su šv. Petru. Iki šiol visą Bažnyčią valdy-ti popiežiui padėjo administracinė Romos kurijos įstaiga. Apie jos buvusius nuopel-nus, bet ir trūkumus bei reformos reikalą buvo užsiminęs pats Paulius VI. Dabar teks ieškoti tinkamo būdo, kaip vyskupai prisi-dėtų prie nuolatinio visos Bažnyčios valdy-mo. Moderniame, besikaitaliojančiame pa-saulyje Bažnyčios valdymas turi būti efek-tingas, visapusiškas ir plataus internaciona-linio pobūdžio.

■ NEGRU DRAUGAS

Privačioje audiencijoje JAV negrų vadui ir baptistų ministeriui Martin Luther King popiežius Paulius VI prisipažino esąs "neg-rų draugas", remias civilinių teisių įstaty-mą, bet nepritariaš jėgos vartojimui toms teisėms pasiekti. Pažadėjo išleisti raštą ra-sės klausimu.

Kokį aš noriu matyti kuniga...

KUNIGO REIKŠMĖ IR MISIJA

Mes gyvenam labai įdomiame amžiuje. Dėka mokslo ir technikos pažangos žmonija pasiekė aukščiausią materialini gerovės laipsni, kaip niekad prieš tai istorijoje. Bet materialinė gerovė neatnešė žmogui nei laimės, nei saugumo. Paskutiniai karai ir revoliucijos parodė, kad modernūs žmogus, netikįs dvasinėms vertybėms, nežiūrint aukštos civilizacijos, gali būti baisus ir bestiališkas. Užtat pasauly yra jaučiamas stiprus ilgesys ir noras atnaujinti religiją ir dvasinį gyvenimą. Daugelio akys krypsta į Bažnyčią, kaip dvasinių vertybių puoselėtoją. Ir čia kunigas iškyla, kaip labai svarbus asmuo. Visais laikais gyvenimas statė kunigui didelius reikalavimus, bet moderniškasis pasaulis su savo naujomis ir sudėtingomis problemomis tuos reikalavimus padvigubino. Pastoracinis darbas šiais laikais nėra lengvas. Gyvename krikščioniškame pasauly, bet laiko dvasia yra antikrikščioniška. Daugumas krikščionių yra paveikti materialistinės filosofijos ir pagal ją gyvena. Todėl kunigui reikia ypatingų pastangų, kad jis galėtų pasiekti žmonių protus ir širdis. Šiais laikais idealus kunigas turi būti ne tik sielų vadovas, bet ir mokytojas, psichiatras, visuomenininkas, sociologas ir geras administratorius. Aišku, būtų juokinga ir nerealu norėti, kad vienas asmuo tas visas savybes turėtų. Juk kunigas yra toks pat žmogus, kaip ir mes, ir tuo pačiu ribotas. Bet vis tik kai kurios iš šių savybių jam yra būtinos, jei jis nori sėkmingai dirbuotis sielų išganymo lauke. Pirmoje vietoje jis turi būti kilnus ir geras. **Skirmantė**

Mūsų gyvenimas yra tik degtuko žybtelėjimas ir trumpas atodūsis. Tačiau žmogus – žinodamas, kad visa yra laikina, kad jis skirtas transcendencijai, kad jo gyvenimas yra tik virš vandens rūkas rytmečio kylančioj saulėj, – nenori praeiti. Žmogaus egzistencija pareina nuo jį Sutverusiojo ir tai yra žmogaus užtikrinimas ir išaukštinimas, bet žmogus bijo savo praeinamumo, jis nenori ištirpti laike ir atsistoti prieš amžinybę. Jis nori tobulumo, siekia gėrio

Trisdešimties 1963-1964 m. "Laiškų Lietuviams" konkurso dalyvių rašinių ištraukos.

Kuo gilesnis kunigo reikšmės supratimas, tuo nuoširdesni, atviresni ir didesni pageidavimai.

ir todėl suprantamas ir klausimas apie kunigo tobulumą. Tokio tobulumo turi siekti kiekvienas, tačiau kiekvienas kelias į šį yra daugiau ar mažiau priartėjimas prie atsižadėjimo, beveik prie kančios ribos ir todėl žmogui sunkiai pakeliamas. Todėl tiek maža tėra tobulų ir mes norime tobulumo bent iš kunigo, kuris savo pašaukimu jau tam tobulumui, atrodo, yra užsiangažavęs iš anksto ir, rodos, gavęs šventinimų forma palaiminimą, palengvinanti tą kelią į viršukalnę.

Ben. Šimulis

Niekas tremtyje sąmoningai, be skriaudos sau ir savo tautai, negali mažinti kunigo reikšmės tikėjimo ir lietuviybės išlaikymo darbe.

B. Šešupė

Argi nėra taip, kad vien savo pasirodymu kunigas mus nuteikia savotiškai — mes jaučiame, kad kažkas oraus įžengė į mūsų tarpą. Kunigas yra kaip ir mes, bet kartu turi kažką, ko mes neturime. Jis yra arti, tuo tarpu tarp jo ir mūsų visada išlieka atstumas. Jame yra kažkas, ko mes negalime suvokti. Rodos, jį suprantame, tuo tarpu jis lieka amžina mįslė. Jis neturi amžiaus ir padėties, jis yra visų ir visiems, nes kunigas yra kertinis akmuo kiekvieno žmogaus atpirkimo rūme.

Žmogus

Kiek lietuvis kunigas svyruoja savo gerume ir pareigų atlikime, tiek svyruoja tikėjimas ir lietuviybė savo patvarume.

B. Šešupė

Kunigo misija ir yra išbudinti miegą susižavėjusių žeme. Priminti, kad pasauliui reikia kančios ir atpirkimo. Įtikinti žmones, kad nebus išganymo be asketizmo ir atgailos, nebus malonės be mirimo nuodėmei ir gyvenimo be apsimarinimų.

Žmogus

KRIKŠČIONIŠKO KILNUMO AUKŠTUMŲ

Savybės, kurios kunigo dvasiniame turinyje turėtų būti neatskiriami dalimi, įgyjamos per auklėjimą, išmąstymus, krikščioniškosios dvasios jutimą savyje, nuotaikos subrandinimą ir pagal ją elgesio ir darbų koregavimą. Kunigas turėtų būti krikščioniškojo kilnumo aukštumoje.

Pasaulietis X-as

Gautosios ypatingos Dievo malonės turėtų įpareigoti kunigus gyventi šventu gyvenimu. Kad tai įvykdžius, būtina siekti asmeninio tobulumo, skiriant daugiau laiko maldai, mąstymui ir gilesniam Dievo pažinimui.

Mintis

Kunigystė yra pašaukimas — tarnauti Dievui ir žmonėms. Šis pašaukimas reikalauja pasiaukojimo, pasišventimo, atsisakymo, susivaldymo šviesaus ir gilaus proto, kilnaus jausmo, didelio psichologinio žmogaus pažinimo, nusižeminimo ir atsisakymo savęs.

Aviža

TARP ŽMONIŲ ŽMOGUS

Norėčiau matyti savo dvasios vadą žmogų... žmogų... ir dar kartą tik žmogų, neužmirštantį, kad jis tarp žmonių žmogus. Paprastas, kaip kad ir Kristus buvo paprastas žmogus — dailidė. Tuo tarpu, tarp žmonių žmogumi gyvendamas, įstengs suprasti žmogų. Žmogų puolusį, žmogų kenčiantį, žmogų triumfuojantį, žmogų vargšą ir žmogų didžturtį, žmogų vargšą dvasia ir žmogų dvasios galiūną. Pažinęs žmogų visuose jo keliuose, žinos, ko jam trūksta ir ką jis gali jam pasiūlyti Dangaus Tėvo vardu.

Pono Dievo Vagis

Kunigas ne sau, bet žmonėms.

Rūpintojėlis

Didelė nelaimė yra ta, kad tarp dvasiškiuos ir visuomenės jaučiama stipri siena.

Žmogus

Jei kunigija Nepriklausomoje Lietuvoje buvo užsidariusi ir paslaptina, tai tremtis atskleidė jos turinį iki tolimų anksčiau buvusios nežinomybės ribų... Visuomenės atžvilgiu kunigija tapo daug mažiau paslaptina ir atsargi, o visuomenė daug mažiau rezervuota ir oficiali kunigų atžvilgiu. Tremties kunigija savo autoriteto neprarado — ji tik nusiėmė paslaptinę šydą. Naujų ateivių kartai, pergyvenusiai tokį su kunigija suartėjimo procesą tremtyje, labai sunku prisitaikyti ir turėti artimesnius bendradarbiavimo ryšius su kunigais, kurie tokio suartėjimo neišgyveno. Kaip pastarieji norėtų žiūrėti iš aukšto ir kalbėti nurodymų tonu, tai būvę tremtiniai klausia, kam to reikia: mes ieškome

širdies, meilės, kilnumo, broliško artimumo ir...
lietuviško susipratimo.

Pasaulietis X-as

Kontakte su atšalusiais nuo tikėjimo ar kitų krikščionių bažnyčių nariais kunigas turi būti meilės diplomatas.

Stasys Šakėnas

Reikėjo kelių šimtmečių įsitikinimui, kad antagonizmas tarp krikščioniškųjų religijų yra kenksmingas. Tik naujųjų popiežių atitinkama nuotaika ir jų vedama akcija meilėje ir pagarbėje iki šiol nekęstam heretikui ir klaidatikui pradėjo naują erą. Nauja dvasia ir nuotauka turi apimti mus visus iš lietuvių tėvų gimusius brolius, kad, būdami diferenciacijoje, liktume pajėgūs bendradarbiauti vieni su kitais. Norėtume matyti lietuvi kunigą gyvą visuomenei juntama dvasia bei nuotaika, kurioje kiekvienas lietuvis galėtų jį laikyti kaip savo tikrą brolių ar tėvą. Iki šiol tikintieji akcijos žmonės (gal ir kunigija), atrodo, galvoja ir veikia taip, lyg Dievas būtų leidęs vienus gerais žmonėmis, o šalia jų kitus blogais, kad tie gerieji turėtų dirvos veikimui...

Pasaulietis X-as

SAVOS TAUTOS REIKALAI

Visai pagrįstai norisi matyti, kad lietuvis kunigas vykdytų Katalikų Bažnyčios pripažintą aukščiausias kaip Dievo meilės taip ir patriotizmo dorybes. Kunigas šalia religinių pareigų turi rūpintis ir savo parapijiečių tautiniais reikalais, stengtis apsaugoti juos nuo nutautėjimo siaučiančių bangų, ne tik žodžiu, bet darbais ir aukomis remti naudingus lietuvių kultūrinius darbus.

Iš "Mano kunigo idealas"

Kunigas, kurį aš noriu matyti, turėtų būti didis patriotas.

Purinėlis

Lietuvis kunigas mūsų tautoje yra suvaidinęs nepaprastai didelį vaidmenį. Pusė mūsų kultūros istorijos yra parašyta kunigų. Jie buvo kovotojai dėl katalikybės, dėl lietuviško rašto, dėl lietuviybės. Jie buvo rašytojai - dainiai, mokytojai, knygnešiai, socialinių reformų vykdytojai, organizacijų kūrėjai, politikai... Todėl mes su kartumu žiūrime į tuos vienuolynus ir kunigus, kurie sąmoningai ar netekę tautinės ištikimybės jausmo, išsijungia iš bendro darbo ir nueina tarnauti kitiems, kurie laisvi, turtingi ir laimingi, kai tuo tarpu jų tėvų žemė kovoja mirtiną kovą dėl savo religinės ir tautinės laisvės. Ir negana to, ne savo krašte išaugusiems vaikams bando skiepyti menkavertiškumo jausmą tam, kas yra lietuviška.

Skirmantė

Esant visuomenei pavojinguose diferenciacijos santykiuose, norėtusi, kad kunigai visu svoriu,

visa savo esme, įsigytų dorybių pritaikymų gyvenime ir, nenuilstama akcija kartu bendradarbiaudami su visais pasišventusiais lietuviomis, imtųsi įstatyti mūsų visuomenės santykius į tinkamus visų bendradarbiavimo, paramos ir susiderinimo rėmus.

Pasaulietis X-as

Aš noriu, kad mano dvasios vadas — kunigas mane mokytų man miela ir brangia lietuviška kalba.

Pono Dievo Vagis

SKELBIANT EVANGELIJĄ

Dažnai pasauliečių tarpe linksniuojami dalykai yra pamokslai. Pasaulietis, dirbęs visą savaitę fabrike ar įstaigoje, sekmadienį nori papildyti savo dvasią prasminga mintimi, pamokymu, žvilgsniu į amžinybę ir gyvenimo tikslą. Tačiau neretai tenka pasitenkinti tik pakartotais sakiniiais iš Evangelijos. Pamokslas savo esmėje turi galią uždaryti pragarą ir atverti dangų.

B. Šešupė

Rūpestingo kunigo pamokslai gerai parengti, planingi, turiningi, aiškūs ir konkretūs. Klausytojai ištroškę ne skambių žodžių, bet aiškių, konkrečių pamokymų. Daug kalbama apie žmogaus pareigą siekti šventumo, bet dar šventumo supratimas daugeliui tikinčiųjų yra labai abstrakti ir neįgyvendinama sąvoka. Ir artimo meilės supratimas yra labai miglotas, dar katalikai labai toli atsilikę nuo Kristaus Evangelijos gailėstingą samariečio. Pasigendama aiškių ir konkrečių pamokymų vaikams, mokiniams, jaunimui, tėvams, darbininkams, darbdaviams, tikslesnių tikėjimo tiesų, doros ir liturgijos aiškinimų.

Iš "Mano kunigo idealas"

Pamokslų akcentas ne rinkliavos ir skelbimai, bet Evangelijos aiškinimas ir pritaikymas krikščioniškam gyvenimui.

Rūpintojėlis

Dažnai kunigas vengia gyvenimiškų temų, o gražiai ir rūpestingai paruošti pamokslai arba straipsniai gyvenimiškais klausimais netenka reikšmės, nes juntama aiški gyvenimo santykių pažinimo stoka.

Pasaulietis X-as

Kai kunigas sako pamokslą nepasiruošęs, jis susilaukia tik užuojautos savo pašaukimui.

Aviža

Sakant pamokslus, nepalikti daug vietos žmonių išvadoms, nes, kai nėra Dievo meilės, trūksta ir dieviškos išminties. Skaudžiu pavyzdžiu yra krikščionių daroma rasinė diskriminacija.

Mintis

Kunigų sakomi pamokslai turi būti krikščioniui visos savaitės apmąstymo medžiaga ir, dvasios

maistas. Pamokslai turi išryškinti žmogaus paskirti ir tikslą, atskleisti krikščioniškojo mokslo altruistinę filosofiją ir gėrio sąvoką. Pamoksluose kunigai turi spinduliuoti Dievą Jo mokslo tiesoms uždegti ir pavergti. **Žmogus**

EITI SU GYVENIMU

Juo didesnis išsimokslinimas ir išsilavinimas, juo didesnė inteligencija (turiu galvoje pilna to žodžio prasme dvasinę inteligenciją) ir didesnė energija daro pilnesnį ir gilesnį žmogų, o taip pat lygiai ir pilnesnį kunigą. **Aviža**

Aš nenorėčiau, kad kunigas atsiliktų nuo gyvenimo, bet kad su juo eitų kartu. **Ažuolo Šaka**

Savo kunigą norėčiau matyti nestovint vietoje, bet vis žengiant pirmyn, lavinantis, daug skaitant, rašant, kuriant, redaguojant... **Purinėlis**

Evangelija buvo ir bus ta pati, tačiau kiekvienas laikotarpis neša savo klaidas, nuodėmes ir problemas, į kurias tikintysis nori gauti atsakymą iš sakyklos. Šiai misijai atlikti reikia, kad kunigas būtų plačiai apsiskaitęs ir neatsiliktų nuo laiko tėkmės. Tačiau nėra jokia paslaptis, kad turime kunigų, kurie kažin ar perskaito per metus vieną knygą. Ką šitokiu atveju gali iš pamokslininko išgirsti prasilavinęs pasaulietis (nekalbant apie baigusį aukštąjį mokslą) šių dienų idėjų, sąvokų ir problemų maišatyje? Dar blogiau, kad pamokslininko nepasirengimų pasinaudoja indiferentai ir ateistai, kurie tik ir laukia progos įeiti su savo mintimis tikinčiųjų tarpan ir juos palenkti savo pusėn ar bent padaryti abejingais tikėjimo atžvilgiu.

B. Šešupė

Kunigas turi daug skaityti ir studijuoti. Tai praplėstų jo akiratį ir padėtų geriau pažinti žmogų, jo dvasią. (Turime tokių kunigų gana nemažai). Ir kai jis savo išsimokslinimą sujungs su savo širdimi, o savo skelbiamą mokslą įrodys savo darbais, jis bus tikras kunigas, o ne "valdininkas". **Aviža**

VEIKLA VISUOMENĖJE

... kad jis manyje gaivintų gyvą tikėjimą, kad trauktų prie tikrojo Dievo, kad bažnyčioje iš sielos gilumos galėčiau pasimelsti, kad prie klausyklos atvirai, nuoširdžiai ir noroms eičiau palengvinti savo sąžinę ir sustiprėčiau dvasiškai. **Petras Pasimetėlis**

Ak, nesakau, kad kunigas privalo būti nuskurdęs. Bet žinau ir to neslepiau, jog esti skaudu ir nesuprantama, reginti, kai jisai krauna turtus, neištiesdamas rankos vargšui. **Ažuolo Šaka**

Ar kunigas turėtų dalyvauti politiniame gyvenime? Atrodo, kad turėtų. Mat, kunigas viešajame gyvenime yra irgi žmogus. Yra daug kunigų, kurie valstybiniame gyvenime yra suvaidinę didelį vaidmenį. **Purinėlis**

Kunigas turi būti jautrus socialinių klausimų sprendime. Neguosti vien tik būsimu dangaus užmokesčiu už šios žemės vargus. Ne. Jis turi būti aktyvus ne vien labdaringose draugijose, kurių pagalba yra vertinga, bet ji yra vienkartinė ar trumpalaikė. Jis turi būti aktyvus kovotojas už socialinį teisingumą, už geresnę socialinę santvarką. **Stasys Šakėnas**

Norėčiau jį dažnai matyti besimaišant tarp sušibūrusio jaunimo ir savo dvasia bei pavyzdžiu, lyg ir nejučiomis, spūstelėjantį irklą ar reikiama linkme pakreipiantį vairą, kad grupės laivelis sraunioj srovėj neapsiverstų. **Ažuolo Šaka**

Kunigas savo parapiją turėtų kiaurai visą pažinti: žinoti visus vargšus ir turtuolius, uolius tikinčiuosius ir atšalėlius. Prie kiekvienos parapijos turėtų veikti gailestingųjų samariečių būreliai, kurie rūpintųsi parapijos vargšų šalpa ir ligonių motinų vaikų globa. Kristaus paskelbtą artimo meilę reikia vykdyti darbais, o ne skambiais žodžiais.

Iš "Mano kunigo idealas"

Jis turi dalyvauti jaunuomenės sambūriuose, lietuviškuose parengimuose, vadovauti organizacijoms ir t. t. Ypač lietuvių jaunuomenės organizavimas — tai kunigo rūpestis. **Purinėlis**

Kokį mes norime matyti kunigą? Be abejo, gerą, kad mūsų pačių ir visų kitų, kurie abejingi ar netikį, tikėjimas būtų sustiprinamas. Norime matyti kunigą ne nuplyšusį ar einantį už kitą mirtį, bet tikintį, kad asmenišką neturtą ar auką labiau liudija Dievą negu deklaracinis žodis, tegu ir iš labai puošnios sakyklos.

Ben. Šimulis

NUOMONĖS APIE NUOMONES

Žmonės daro išvadas iš kunigo veiksmų, elgesio, kalbos. Patyrimas rodo, kad giliau mąstantieji yra santūresni išvadose ir tų išvadų platinime, kai apsprendimas liečia asmenis, asmenų grupes, luomą ar kt. Todėl viešojoje opinijoje, kartais išpopuliarintas, kad ir kunigystės luomo apsprendimas nebūtinai turi būti tikras. Yra žinoma, kad ir mūsų visuomenėje yra labai išpopuliarinti kunigo pašaukimo nuvertinantieji momentai, kaip saiko neišlaikymas, materializmas ir t. t.... Kadangi kunigas visuomenė-

je yra orus asmuo, žmonės tai, ką greičiau pastebi, daugiau ir akcentuoja. **Pasaulietis X-as**

Reikalauti yra lengva, statomus reikalavimus patenkinti nėra visada galima, tačiau juos pasvarstyti gali būti sveika ir pravartu. **Žmogus**

... prašau gerbiamų kunigų ir vienuolių nekreipti daug dėmesio į žmonių pageidavimus ir nuomones. Tebūna visų mūsų pasisakymai, lyg nemokančių melstis žodžiai, prašantys jums Dievo gausių malonių. **Mintis**

Mūsų lietuviškosios išeivijos santykiai iki šiolai vis dar yra pavojingame distancijų išsiplėtime, kurį mes pratę vadinti visuomenės susiskaldymu. Kada viena visuomeninė kategorija kitos veikloje nemato nieko teigiamo, jai nelingi nieko gero, vyrauja savo rūšies neapykanta ir trynimasis, tada ir kunigo apsprendimas — geras ar blogas — daugiau priklauso ne nuo jo dvasinio turinio, o nuo to, kiek jis simpatizuoja, simbolizuoja ar paremia atskiros kategorijos ar asmens siekimus. **Pasaulietis X-as**

Daugelis žmonių kunigą mato savotiškai: jie stebi jo paviršių ir jo žmogiškąsias savybes. Jie nesistengia suprasti pilnumos ir misterijos, kuris vyksta jo visame pašaukime. Daugeliui kunigų luomas yra vien tam tikra socialinė institucija, atliekanti tam tikras funkcijas visuomenėje. Tikrumoje gi kunigystė yra tęsinys Kristaus, Pirmojo Kunigo, darbo... **Žmogus**

KUO GALIME PRISIDĖTI

Kaip kiekvienas žmogus, taip ir kunigas, daug ką išsineša iš šeimos, pasisavina iš aplinkos, iš gyvenamojo laiko kultūros ir civilizacijos. Jei taip, tai ar nuoseklu ir logiška būtų, rašant, kokį aš noriu matyti kunigą, tik nustatyti reikmus kunigui, paryškinti norimas matyti kunigo savybes, bet nieko nepasakyti, kiek aš ir mes prisidedame prie tokio kunigo formavimo?

Rūpintojėlis

Iš kitos pusės, visa tikinčiųjų visuomenė turi pareigų kunigo atžvilgiu. Kaip laive išgyvenama bendra baimė ir saugumo pavojus audros metu, taip ir tikintieji turi turėti su kunigu bendrus rūpesčius išganymo darbe. Jie turi sudaryti sąlygas, kad kunigui atpultų materialiniai ir administraciniai rūpesčiai, kad jis galėtų pasišvęsti vidaus pasaulio puoselėjimui ir apaštalavimui. **Žmogus**

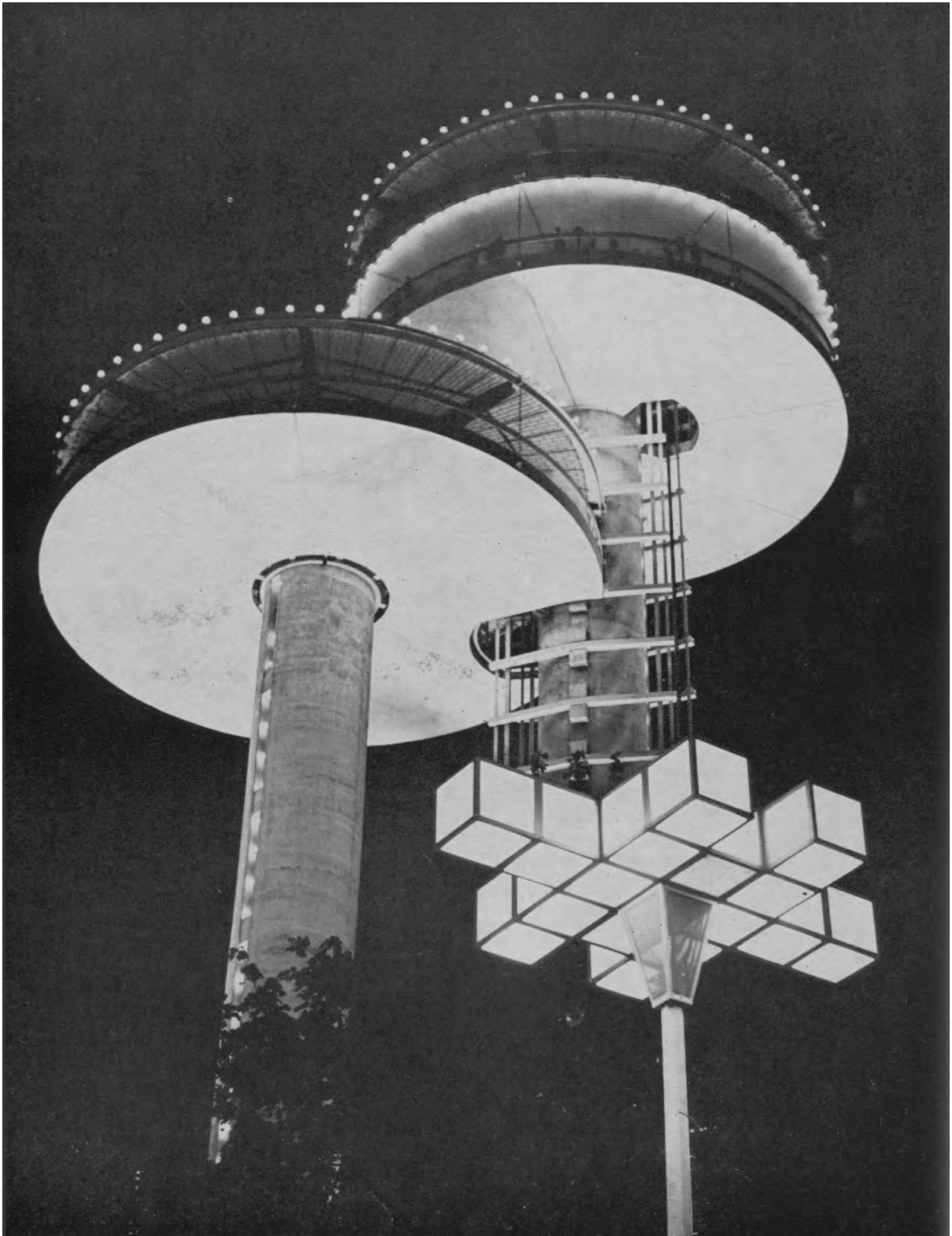
Mes visi, trokšdami reikiamo kunigo savo aplinkoj, stokime į tokį darbą, kuris suteiktų mums patiems ir visiems mūsų šeimoms ne tik kūno ir proto stiprybę, bet ir tinkamai subrandintų mūsų nusiteikimus. **Šušvė Žostautas**

Šis numeris yra iliustruojamas vaizdais Pasaulinės Parodos Niujorke.

Algimantas Kezys, S. J., ruošia savo antrašą foto parodą šių metų lapkričio 21-31 d. Jaunimo Centre Čikagoje, išstatydama fotografijas iš Pasaulinės Parodos Niujorke, tema "Tai sudaro pasaulį".

Feierverkai naktį

Niujorko valstybės pavilijono bokštai

LAIŠKAS LIETUVOS KUNIGUI

MALONUS TĖVE, Broli, Lietuvos Kunige. Tu esi su savais broliais mūsų šventoj Tėvynėj, Sibire, senoj Europoj, Amerikoj... Kaip gera, kad nepalieki mūsų varge, dvejonėje ir neviltyje. Kaip gera, kad turime kur pasiguosti savu žodžiu ir vargu. Tu liudijai Kristų, kai Birželio Dienose buvai išvežtas ir nukankintas miškely, sušaudytas pakelėj, šventoriuj. Kai iš vyskupų sosto buvai uždarytas drėgnan akmens kalėjiman, kentėjai ir žuvai. Kai, ištremtas iš savo laukų, negalėjai grįžti pas savo ganomuosius. Tu liudijai Kristų, Lietuvos Kunige, kai tarp kulų, už savą šventą žemę, teikei paskutinius sakramentus kritusiems miško broliams. Tu nepalikai jų, Tu juos palydėjai pas Viešpatį... ir pats kartu keliavai.

Savoje žemėje Tu likai kaip ganytojas, savų, ištikimųjų, apsuptas, Altajuj Tu guodei palūžusius, teikei sakramentus barakuose mirštantiems, tuokei mylinčius, krikštijai gimusius. Svečioje šalyje Tu lieki mums atspirtis ir paguoda. Atspirtis, kai žūstame neviltyje, ir paguoda, kai ilgesys griaužia... Su Tavimi, savo auka statytose šventovėse, savu žodžiu meldžiamės.

Tu liudiji savo Viešpatį ir dabar, ir visada, ir visur. Tavo rankose vyksta stebuklas, kai Mišių Aukos metu ostija virsta Kristaus Kūnu ir vynas Krauju. Tu liudiji Kristų Tėvynėje, kai esi išvaromas iš namų, apšmeižiamas ir teisiamas. Už Altajaus kalnų, kai, statydamas laisvę ir gyvybę pavojun, teiki sakramentus saviesiems broliams ir... "priešams", Tave ieškantiems. Savu gyvenimu Tu liudiji Dievą tėvynės ateinančioms kartoms ir čia, laisvės šalyse, Tu rodai mums išganymo būtinumą. Džiaugiamės, kai esi su mumis vestuvėse, bet mylime Tave didžia meile ir labai gerbiame, kai lankai ligonį, kai nušluostai našlaičio ašarą. Tu esi tada Tėvas Myrielis ir Vyskupas Bonaventūra.

Meldžiuosi už Tave, nes žinau, kad esi tos pačios žemės auklėtinis ir medžiaga. Ir Tu turi kančios ir mirties baime, kaip ir aš. Tur būt, todėl kartais, kad ir trumpam, rūdijančius turtus ir pasaulio garbę pastatai šalia dangaus vertybių. Tikėk, Tėve ir Broli, tada dvejonė, piktojo išsiūbuota, griaudžia, tada jis triumfuoja, ir aš... kenčiu..., kol atsimenu..., kad ... ir šventasis Petras tris kartus išsigynė savo Viešpaties. Būtų gera, kad taip neįvyktų, nes daugelio tada iš Tavo ganomųjų širdyse neramu, o kai kurie palieka mus ir Tave. Bijau už Tave Teismo Dienos.

Mums gera, kai aiškini Dievo atskleistą žodį, kai patari mums dvejonėj. Mes žinome, kad Tavo lūpos surakintos išpažinties paslapčiais. Kaip puikiai Viešpaties Ranka lėmė, kad likai tarp ištikimųjų Tėvynės laukuose. Kad šildei dangiška šiluma mirštančius Altajuj. Kaip reikalingas Tu buvai mirštančiam Miško Broliui ištarti: "Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnas tesaugo tavo sielą amžinam gyvenimui. Amen".

Tu ir su mumis turi keliauti, nes negiedotume drauge "Pulkim ant kelių". Geriausia gali save atskleisti saviesiems broliams, nes Tu kartuėjai su jais akmenuotu gyvenimo keliu. Ir motinos kalba visi mes kalbam. Nepalik tad mūsų, nes mūsų taip maža. Bijomės žūti tai kilniai tautai. O gal neužilgo galėsime grįžti laisvėn — savon, nuo amžių mums žadėton, gintaro žemėn? Ten Tu esi laukiamas.

Daugelio kraštų kunigai didvyrio mirtimi paliudijo Kristų, tačiau mano tėvynės — daugiausia. Jie man patys didžiausi didvyriai ir kankiniai, nes mano broliai. Kur man ieškoti šventųjų kankinių pavyzdžio, jei jais yra patys artimiausi *mano* broliai, buvę kapelionai, mokytojai.

Bronius Krokys

PASKUTINIO ŠIMTMEČIO laikotarpyje nukrikišcionėjusioje Prancūzijoje katalikai yra parodę naujų ir narsių pastangų savai visuomenei atkrikišcioninti. Viena tokių įdomiausių ir drąsiausių pastangų po antrojo pasaulinio karo susikristalizavo į kunigų-darbininkų sąjungą. Tame sąjungoje, oficialiai vadinamame "bandymu", apie 100 kunigų, tapę darbininkais, didingu užsimojimu stengėsi grąžinti darbininkijos klasę katalikybei ne žodžiu, bet pilnutiniu dalyvavimu jų gyvenime ir interesuose. Jų tarpe savo idealizmu ypač pasižymėjo Henri Perrin. Šių metų spalio 25 d. jo tragiškos mirties dešimtmečio proga supažindiname "Laiškų Lietuviams" skaitytojus ir platesnę lietuvišką visuomenę su šio kilnaus ir dinamiško kunigo gyvenimu bei pačiu kunigų-darbininkų sąjungu.

HENRI PERRIN, KUNIGAS - DARBININKAS

ALFONSAS GRAUSLYS

Henri Perrin gimė 1914 m. balandžio 13. d. Prancūzijos Vogežų kalnų apylinkėje. Po dviejų metų karo fronte žuvo jo tėvas. Jo religinga motina ir sesuo buvo fabriko darbininkės; todėl jis anksti pažino darbininkijos stovį ir jos vargą. Būdamas 12 m. ir jausdamas palinkimą kunigystėn, stoja į mažąją seminariją. Giliai religingas ir socialus, neužsidaręs savų reikalų kiaute, bet mokąs išgyventi į kitų padėtį, turėdamas 16 metų, jau vadovauja įvairioms bendramamžių grupėms. Iš jo vidaus trykšta energija, bandanti keisti savo aplinką.

Didžioje kunigų seminarijoje (1931-1938) jis žavisi jaunų katalikų darbininkų - žosistų pastangomis laimėti darbininkiją Kristui. Kunigystė, kuriai jis ruošiasi, jo supratimu, nėra pasišalinimas iš gyvenimo; priešingai, tai priemonė labiau išsiskverbti gyveniman jį paveikti. Dažnai su draugais jis svarsto savo būsimo kunigiško gyvenimo ir veikimo galimybes. Nepasitenkindamas privalomomis studijomis, jis plečia savo akiratį skaitymu ir žavisi moderniais teologais. Ypač jam daro įspūdžio H. de Lubac "Catholicisme" (Katalikybė). Į tą knygą jis pa-

*As neturiu duonos aukai, bet viena diena kalėjime
yra brangi auka mano rankose.
Neturiu nei vyno aukai, bet turiu
viso pasaulio kunigų rankas, jį už mane aukojančias.*
H. Perrin nacių kalėjime 1944 m.

kartotiniai gilinasi ir ją nagrinėja. Stengdamasis save pažinti ir dvasiniai ugdyti, jis jau seminarijoje, o vėliau ir aktyvioj kunigo veikloj veda dienorašti.

Seminarinių atostogų metu seminaristams rengiamose Socialinėse Savaitėse jis vis giliau pažįsta gyvenimą ir jo reikalavimus, o vasarinėse jaunimo stovyklose vis plačiau mezga ryšius su jaunimu. Jame kyla daug naujų gyvenimiškų užsimojimų religinio ir socialinio jaunimo auklėjimo srityje. Jis ypatingai dvasiniai subręsta, kai dvejus metus dirba pedagoginį darbą prie šv. Juozapo universiteto Beirute, o jo akiratis dar labiau prasiplečia, aplankant Šv. Žemę ir visą eilę Artimųjų Rytų bei Vidurinės Europos kraštų. 1938 m. spalio 9 d. jis iššventinamas kunigu.

NAUJAS KUNIGO TIPAS

Dar būdamas seminarijoje jis su draugais svajoja apie bendruomeninį kunigų gyvenimą — bent tryse. Tuo tarpu jo vyskupas nori jį ruošti profesoriavimui ir duoda parėdymą studijuoti Katalikiškam Institute Paryžiuje. H. Perrin tuo nesižavi, nes turi savų giliai išmąstytų idėjų apie šiemis laikams reikalingą kunigo tipą. Atsidūręs Paryžiuje, jis dar labiau pajunta, kad įprastam eiliniam kunigavimui jis netinka, nes jo širdis linksta į darbą darbininkijos tarpe. Jis

apsisprendžia stoti pas jėzuitus, galvodamas, kad ten jis galės laisviau vykdyti savo skirtingus apaštalavimo polėkius. Tačiau prasideda antrasis pasaulinis karas. Jis mobilizuojamas ir jam pavedamas vieno dalinio dvasinis aprūpinimas, visos jo švietimo srities suorganizavimas bei kapelionavimas karo ligoninėje. Už didelį pasiaukojimą sužeistiesiems jis gauna karo nuopelnų kryžių. 1940 m. patekęs vokiečių nelaisvėn, jis, kaipo sanitaras, greit paleidžiamas ir, grįžęs Prancūzijoje, tuojau stoji jėzuitų naujokynan.

Pabuvęs pusmetį kariuomenėje ir apčiuopiamai patyręs dvasinį kareivių skurdą, H. Perrin, dar labiau pajunta pareigą, anot jo žodžių, “Kristų spinduliuoti į aplinką ir būti ištikimam Kristui, kuris gyvena tuose, kurie aplink mus yra”.

1942 m. lapkričio mėn. jis trimis įžadais susiriša su Jėzaus Draugija ir netrukus po to pradeda ruoštis savanoriškai darbams į Vokietiją. Tuo metu daug jaunų prancūzų buvo prievarta vežami į Vokietiją dirbti, tačiau naciai neleisdavo kunigams vykti kartu jiems dvasiniai patarnauti. Todėl jauni kunigai, nuslėpę savo kunigystę, savanoriškai vykdavo dirbti kaip paprasti darbininkai. Bet vėliau, paaiškėjus jų kunigystei, daug tokių savanorių atsidūrė koncentracijos lageryje.

Perrin po poros mėnesių darbo prie Leipcigo buvo susektas, patalpintas kalėjiman ir netrukus gražintas Prancūzijoje.

Vokietijoje rašytam dienoraštyje Perrin kelia eilę klausimų, kuriuos diktuoja nauji laikai. Fabrike ir kalėjime susidūręs su netikinčiais ir abejingais, jis labai kankinasi, matydamas, kaip katalikams trūksta energijos ir jų pašaukimo didybės pajutimo. Anot jo, tai mūsų kaltė, kad katalikybės priešai žiūri į ją, kaip į atgyvenusią ir mūsų laikams įtakos nedarančią; tikros katalikybės jiems savo gyvenimu neparodome. Užtenka tik prisiminti, kad mes, matydami vienus daug turint, o kitus nepaprastai skurstant, tuo nesi-jaudiname, bet tylime ir nieko nedarome. Tuo tarpu fabrike Perrin matė dideli darbininkų sutarimą, stokojančią patiems krikščionims. Štai kodėl jis jau Vokietijoje pradeda jungti darbininkus į “draugiškumo būrelius”, persunktus bendros maldos, savitarpės meilės bei pagalbos dvasia.

1945 m. Perrin septynis mėnesius dirba kaipo kariuomenės kapelionas, rūpindamasis namo grįžtančiais karo belaisviais, darbininkais ir šiaip išvietintaisiais. 1946 m. jis grįžta tolimesnėms teologijos studijoms Belgijoje. Savo artimesiems jis rašo apie tas dvasios sunkenybes, kurios jį slepia. Kas jam pirma buvo teo-

Vis labiau mums aiškėja, kokių skurdžių krikščioniškumu gyvename. Kaip pasigailėtinais menkas mūsų veržlumas. Kas mes esame, jei ne "padorių", t. y. vien tam tikromis progomis sekmadieniais bažnyčių lankančiųjų, katalikų būrys?

Henri Perrin

Kol kiti nepajus mus esant tarpusavy susirišusius tikra ir tvirta draugyste, kol jie nematys mus sudedant, ką turime, ir dalijantis su tais, kurie neturi, tol jie netikės, kad mūsų maldos bendruomenė nėra vien savęs apgaulinėjimas.

Henri Perrin

logijoje aišku ir nesudėtinga, dabar virsta klausimu. Jam tenka viską naujai permastyti ir pagrįsti, nes jaučia artėjančias dvasios audras. Jis mato, kad šių laikų katalikybė neįstengia prakalbėti į žmogų suprantama kalba, kad daugeliui ji neatrodo džiuginanti naujiena. Gilindamasis į šv. Poviolo laiškus sunkenybes, jis ypač studijuoja Bažnyčios Tėvų raštus ir didžiuosius dvasinio gyvenimo mokytojus mistikus, šv. Joną nuo Kryžiaus ir šv. Teresę. Studijuodamas jis neįtraukia ryšių su gyvenimu. Jam rūpi krikščionybės liturgiją priartinti prie žmonių ir todėl jau 1946 m. gale jis išgauna iš Romos leidimą laikyti šv. Mišias vakarais, nes rytmečiais Mišios laikomos tuščiose bažnyčiose. Savo skaitlingiems idėjos draugams Prancūzijoje ir Vokietijoje rašo laiškus, kuriuose keliami gyvenimiški krikščionybės klausimai. Tie laišškai eina iš rankų į rankas. Tų pačių metų Kalėdų proga viename laiške jis pirmą kartą pasisako, kad ryžtasi pasidaryti darbininku Paryžiuje ir tuo būdu, priartėjęs prie darbininkų, įvykdyti savo kunigystės pasiuntinybę.

Negalima čia nesuminėti dviejų knygų, kurios ypatinai stiprina jo ryžtą tapti kunigu-darbininku: visam kunigų-darbininkų sąjūdžiui kibirkštį davusi kun. Godin knyga "Ar Prancūzija yra misijų kraštas?" ir pirmo kunigo-darbininko Prancūzijoje J. Loew "Darbininkų misijų dienoraštis", kuriame aprašomi autoriaus pergyvenimai prie laivų iškrovimo Marsellio uoste.

Prieš stodamas dirbti į fabriką, Perrin ilgame laiške jė-

zuitų vienuolyno viršininkams pateikia dvasios apyskaitą ir savo lemiamo žygio pagrindimą, pareikšdamas, kad drauge su kitu tėvu jėzuitu priėjo išvada, kad, norint nekrikščioniškas mases atkrikščioninti, reikia prie jų priartėti; kad to tikrai reikia, užtenka tik prisiminti vieną nukrikščionėjimo priežasčių, būtent, katalikų tylėjimą didžiausių kapitalizmo neteisingumų metu, t. y. XIX šimtetyje. Net ir po to, kai 1848 m. Marksas paskelbė savo manifestą proletariatui, praėjo dar virš 40 metų, kol Leonas XIII išleido "Rerum novarum" raštą, keldamas balsą prieš dirbančiųjų išnaudojimą. Net ir tą raštą paskelbus, katalikų dauguma sutiko jį pasyvaus pasipriešinimo dvasia. O ir šiandien mūsų konservatyvumas, sustingimas formose ir izoliavimasis tą išaugusią tarp Bažnyčios ir darbo klasės bedugnę neskuba pašalinti. Reikia tad, kad kunigas nueitų į darbininkiją, kad galėtų suprasti jos psichologiją, mąstyseną, kalbėjimo ir elgesio būdą tam, kad žinotų, kuriuo būdu jiems Evangelija skelbtina. Mes nesuprantame darbininkijos, anot H. Perrin, nes, gyvendami kitose sąlygose, kapitalistinio išnaudojimo ant savo kailio nejaučiame. Reikia tad savo gyvenimą ir jo būdą sujungti su masių gyvenimu ir to gyvenimo sąlygomis. Tai vienintelis būdas praeities apsileidimus išlyginti, atitaisyti. To reikia, nes liaudis trokšta religijos duonos, tik nėra kas ją atlaužia. Liūdna, anot jo, kad yra kunigų, kurie moko kalbas, bet niekas negalvoja ruošti kunigų profesinių sąjungų vadais ir naujų gyvenimo formų krikštytojais.

1948 m. pradžioje H. Perrin pradeda darbą viename Paryžiaus fabrike.

KUNIGAS — DARBININKAS

Perrin nuoširdumo paveikti, fabrike aplink jį susispiečia darbininkai. Toje pačioje Paryžiaus dalyje dar dirba du artimi jam kunigai. Su vienu iš jų jis apsigyvena fabrik rajone, viename kambaryje, neturinčiame nei vandens, nei elektros, nei gazo. Pradžioje, dėl didelio nepalankumo kunigijai, jis, kaip ir kiti, nesisako kas esąs. Dirba po 10 val. kasdien. Grįžęs po darbo, jis laiko vakarines Mišias, dalyvaujant porai artimųjų, po to atsakinėja įvairius laiškus ir dažnai vakaroja kuriame nors vienuolyne įvairiuose susirinkimuose ir posėdžiuose. Kiekvieną savaitę nuo penktadienio vakaro iki sekmadienio ryto jis dalyvauja dvasiniame susitelkime kur nors vienuolyne su kitais apylinkės kunigais-darbininkais. Trejus metus, dirbdamas fabrike Paryžiuje, Perrin globoja vieną jaunimo sporto organizaciją. Kiekvieną sekmadienį jis laiko jos nariams Mišias, prieš tai pasikalbėdamas su jais gyvenimiškais klausimais. Po Mišių ir pusryčių visi vyksta į gamtą, į kalnus. Jaunimo meilė jam ugdo ir brandina jo idėjų bendraminčius ir būsimus darbininkus.

Po pusmečio darbo fabrike, rašydamas savo draugams, jis pastebi, kad, jam bedirbant ir nekartą matant nežmonišką ir neteisingą darbo tvarkytojų elgesį su darbininkais, jo viduje prasidėjo maištavimas. Besikalbėdamas su darbininkais, jis juto juose tą patį maištavimą, tą patį kovingą

norą išsilaisvinti iš neteisybės, beteiškumo ir padėties netikrumo. H. Perrin pamato, kad tarp religinio tikėjimo ir darbininkų yra dar ir todėl bedugnė, kad Bažnyčia, jų supratimu, yra tik laikina politinė jėga. Jie visiškai abejingi religijos atžvilgiu, nes Bažnyčios atstovai ir tikintieji nėra, anot jo, pakankamai šventi, kad galėtų įtikinti juos religijos tiesa ir teisingumu.

Dirbdamas fabrike, Perrin apie save telkia tuos neskaitlingus krikščionis darbininkus. Vis daugiau atsiranda studijuojančio jaunimo ir įvairių profesijų žmonių, kurie, jo raginami, bent laikinai stoja į fabriką dirbti, kad darbininkiją pažintų ir jos tarpe apaštalautų. Visus tokius žmones H. Perrin religiniai auklėja, atlieka su jais trumpas rekolekcijas, perka vieną kavinę, kad turėtų kur su jais rinktis. Apie jį telkiasi visokių kryptių ir pažiūrų žmonių, nes jis gerbia jų sąžinės įsitikinimus ir dalyvauja jų varguose bei rūpesčiuose.

Darbo sąlygos nėra lengvos. Dažnai iš darbo atleidžiamas, Perrin turi darbo ieškoti kitur. Dažnai tenka ir gyvenamą vietą keisti. Nekartą iš darbavietų, patyrusių apie jo kunigystę, jis sulaukia daug nemalonumų.

1949 m. gegužės 2 d. įvyksta pirmasis Prancūzijos kunigų-darbininkų suvažiavimas. Tokie suvažiavimai vėliau sušaukiami kas pusmetį. Kai 1949 m. liepos 1 d. buvo paskelbtas Romos nutarimas, kad katalikams draudžiama priklausyti komunistų partijai ir su jais bendradarbiauti, kunigams darbininkams iškyla kai kurie klausimai ir rūpesčiai, nes savo veikime jie ne kartą susi-

tikdavo su komunistais. Jiems ypač rūpėjo, kad darbininkai nelaikytų to nutarimo nukreiptu prieš juos pačius, nes jų tarpe vyravo įsitikinimas, kad komunistai yra jų draugai. Jiems rūpėjo ir tai, kad nesusidarytų išpūdis, jog Bažnyčia gina kapitalizmą. Štai kodėl, aiškindamiesi nutarimą, jie nusprendžia, kad čia visų pirma Bažnyčia smerkia komunizmo materializmą ir jo bedievybę. Šalia to kunigai-darbininkai apgailestauja, kad Bažnyčios rašte kapitalizmas per blankiais žodžiais smerkiamas ir kad Bažnyčia dar nėra pasiruošusi sava radikalesne negu iki šiol programa perimti darbininkijos vadovavimą iš komunistų rankų. Jie bijo, kad šis nutarimas, blogai suprastas, dar labiau nepagilintu prarajos tarp darbininkijos ir Bažnyčios. H. Perrin nutaria, kad draudimas bendradarbiauti su komunistais dar labiau įpareigoja tikinčiuosius dirbti darbininkijos naudai. Tiesa, pradžioje H. Perrin buvo pasidavęs apsigavimui, kad komunizmą galima pakrikštyti, bet vėliau suprato, kad tarp dabartinio komunizmo ir krikščionybės yra nesutaikomi prieštaravimai.

1950 m. sausio 6 d. susirinkę kunigai - darbininkai pasiryžo dar uoliau pašalinti viską, kas jų pasiuntinybei kliudo. Jie dar labiau pajuto savo pritarimą darbininkų klasei ir savo nusistatymą jai priklausyti, t. y. dalintis jos rūpesčiais ir kančiomis bei dalyvauti jos kovose.

Kai 1950 m. kovo mėn. kyla darbininkų streikai Paryžiuje ir visam krašte, reikalaujant atlyginimų pakėlimo, tai kunigai-darbininkai po streiką skelbiančiais raštais irgi pasi-

*Bendra netikėjimo padėtis
dabar reikalauja,
kad mes iš naujo
atrastume Evangeliją.*

Henri Perrin

rašo. H. Perrin veikliai savo darbovietės streike dalyvauja, laiko jį teisingu ir darbdavius kaltina. Jis piktinasi valdžios laikysena, kuri vienpusiškai palaiko darbdavius. Matydamas to streiko kilmės priežastis, jis tvirtina, kad laikyti jį politiniu, būtų šmeižtas.

1951 m. Perrin išstoja iš Jėzuitų Ordino (nes nenorėjo sudaryti nemalonumų savo vienuolyno viršininkams, bažnytinei vadovybei Romoje vis nepalankiau žiūrint į kunigų-darbininkų veiklą, jų įsijungimą į streikus ir kt. — Red.) Kaip tik tuo metu išeina parėdymas iš Romos nedauginti kunigų-darbininkų skaičiaus.

Priimtas Sens vyskupijon, kurį laiką dirba prie kelių tiesimo darbų. Vėliau persikelia dirbti prie vandens užtvankos statymo Isere-Arc vietovėje prie Notre Dame de Briancon. Tas didelis darbas tęsiasi 7 metus. Prie jo dirbo keli tūkstančiai darbininkų. Perrin ten dirba nepilnus trejus metus.

KOVOS SŪKURYJE

Darbas prie užtvankos buvo labai sunkus ir pavojingas. Bedirbdami žuvo 13 darbininkų. Ypatingai buvo pavojingas 13 kilometrų ilgio tunelio kasimas. Gyvenimo ir darbo sąlygos buvo nesveikos. Atlyginimas permažas. Kasdien buvo dirbama po 10 val. ar

daugiau. Darbas vyko ir sekmadieniais. Nenuostabu, kad 1952 m. pradžioje kilo streikas, kuris tęsėsi net šešias savaites.

To streiko metu ypač iškyla H. Perrin, kaip didelio masto darbininkijos vadas. Drauge su kitais jis vadovauja streikui — tarnauja jam savo plunksna. Jo suredaguotas streiko atsišaukimas kviečia visus gyventojus streiką paremti, kad jis greičiau baigtųsi ir kad, anot jo, žmonės galėtų pradėti žmoniškesnę sąlygose gyventi. Beveik kasdien H. Perrin skelbia spaudos pranešimą apie streiko eigą. Įmonės vadovybei raštais išdėsto darbininkų reikalavimus. Be to, visuomenės nuotaikas streiko naudai spaudoje kurstydamas, jis drauge telkia dideles lėšas streikuojantiems palaikyti. Streikas baigiasi laimėjimu. Tik po streiko darbininkams paaiškėja, kad H. Perrin yra kunigas. Vis labiau jo vardas iškyla darbininkijoje. Daugelis jam rodo savo dėkingumą ir pagarbą. To pasisekusio streiko proga jis užmezga dar skaitlingesnius artimus ryšius su įvairių tautų darbininkais. Skaitlingais laiškais darbininkijai pateikia streiko eigos vaizdą ir iš laimėjimo daro išvadas. Patyręs, kad yra slaptų ryšių tarp valdžios ir darbdavių, jis nutaria, kad krikščioniškos grupės negali politikos šalintis. Drauge jis vis stipriau

pradeda kelti Prancūzijos politikos neigiamybes, kiek tai liečia darbininkiją ir jos gyvenimo sunkumus.

Jau antri metai jis dirba prie užtvankos darbų. Dirba taip pat ir profesinėse sąjungose — dalyvauja pasitarimuose darbininkijos stovio klausimais.

Po streiko statybos vadovybė ryžtasi H. Perrin nusikratyti. Jam tenka nuolat su ja susikirsti, nes jis nuolat randa reikalo dėl visokių negerovių protestuoti. Taip pavyzdžiui, tik syki į savaitę darbovietėn atvyksta gydytojas, kai tuo tarpu dėl darbo nesaugumo tiek daug sužeidimų, sužalojimų. Nėra jokios nuolatinės gailėstingosios sesers. H. Perrin negali tylėti. Jis atleidžiamas iš darbo. Darbininkai pradeda bruzdėti. Valandai nutraukia darbą. Grasina neriboto ilgumo streiku. Jie reikalauja, kad H. Perrin, ir atleistas, pasilikėtų toliau su jais. Jie garantuoja jam sudėtinį atlyginimą. Jie žino, kad nėra kito, kurs taip energingai ir sumaniai jų reikalus gintų. Jie H. Perrin atleidimo klausimą atiduoda teismui spręsti. Darbdaviams klausimą delšiant, 1953 m. birželio mėn. 16 d. darbininkai vėl skelbia streiką, užsitęsusių 22 dienas. Šis streikas dar labiau pasižymi įtampa ir policijos brutalumu, kurią vėliau pavaduoja kariuomenė. H. Perrin streiko komiteto siunčiamas Paryžiun

MINTYS NAKTIES DARBO PAMAINOJ

kalbėtis su Darbo Ministeriu dėl skurdžių darbo sąlygų. Ir vėl jis savo laiškais stiprina darbininkų dvasią, o savo straipsniais kreipiasi į visuomenę, streiko palaikymui telkdamas lėšas. Šį kartą streikas tik dalinai laimimas. Daug atleistųjų vėl priimami darban, tik ne Perrin. Visi darbininkai pasisako už jo priėmimą, bet ši kartą jis gauti valdininko darbą draudimo kasoje netoli nuo užtvankos darbų, iš kur gali su savo buvusiais darbo draugais palaikyti ryšius.

1953 m. rudeni visa eilė streikų kyla Paryžiuje ir kitose Prancūzijos vietovėse. Visur kunigai-darbininkai stoja ginti darbininkijos reikalų. Jie yra jau taip su darbininkais sutapę, kad, tikriausia to žodžio prasme, yra darbininkai. Demonstracijose ne vienas iš jų tampa policijos sumuštas, sužeistas. Bažnytinės vadovybės dalis išsigąsta dėl tokio jų aktyvaus įsijungimo į kovojančių už savo teises darbininkų eiles: tai laikoma su kunigišku pašaukimu nesuderinama veikla politikoj. Nors daugelis Prancūzijos vyskupų pačiam kunigų-darbininkų sąjūdžiui pritaria, ivairūs skundai, pasiekę Bažnyčios vadovybę Romoje, priveda ją prie sprendimo sąjūdį griežtai apriboti tokiomis sąlygomis, kurios praktiškai priveda prie sąjūdžio sustabdymo.

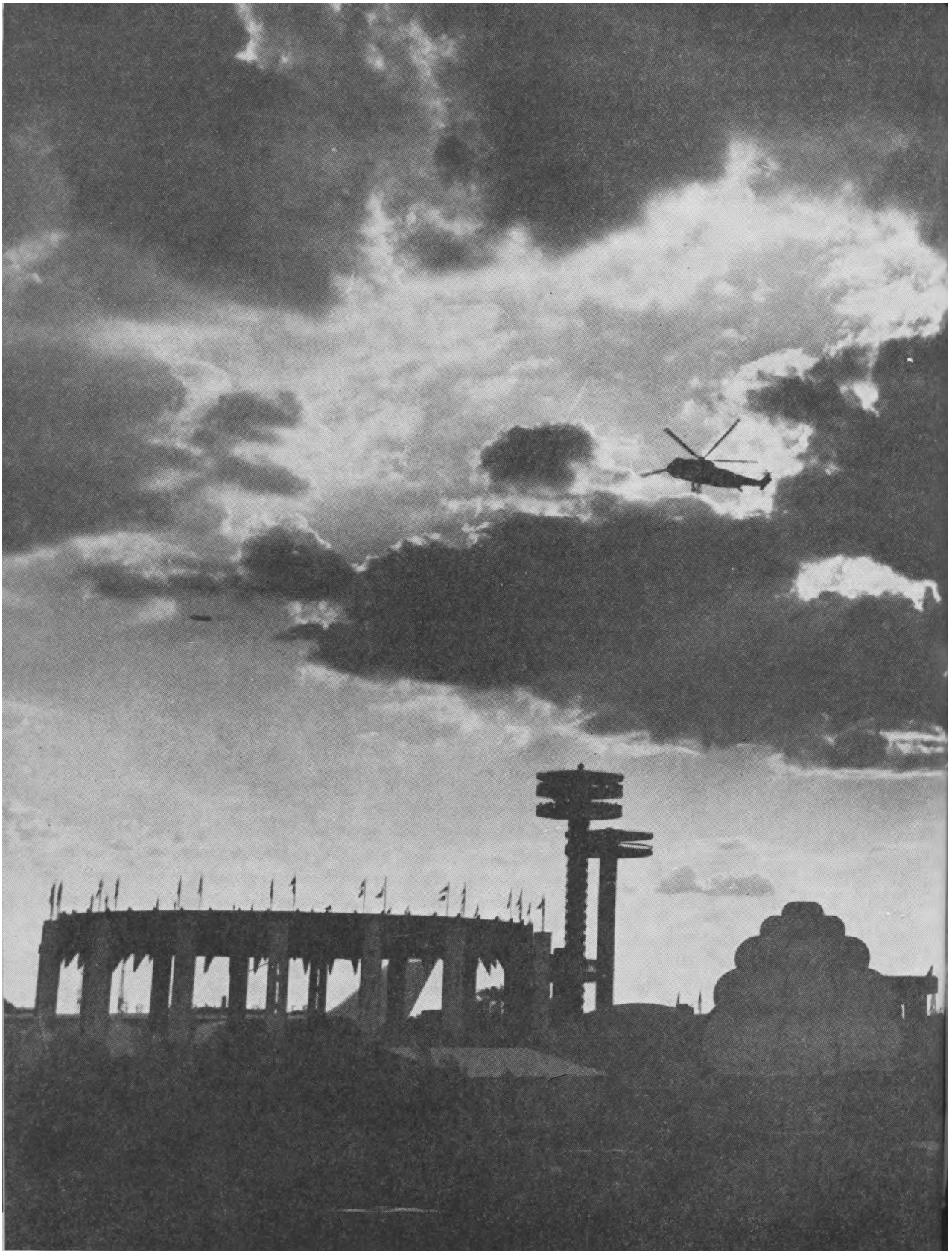
KAI KADA, vakarais, pasaulis tampa nuostabiai artimas ir jaukus. Tada viskas yra ramybėje, apjungta ir pripildyta matomai esančiu Dievu. Su aštuntos valandos dūžiu fabrikas įgauna savo ritmą, kurio niekas nesutrukdys iki rytojaus ryto. Vien mūsų dirbtuvė turi naktinę pamainą... Užpakaly manęs sklinda silpnas, uždarytų durų kiek prislopintas, mašinų ūžesys, kaip koks tylus muzikinis palydėjimas, prie kurio protas laisvai gali pinti savo minčių pynę.

Kartais aš žaviuosi mašinų jėga (tik pabandyk tu sustabdyti nors ir palengva judantį volą ar skylamušį!), ta nepaprasta jėga, švelnia ir brutalia, taip paklusnia žinantiesiems kaip ją valdyti, kuri trinksi, plėšia, grėžia, lygina, žvilgina, poliruoja.

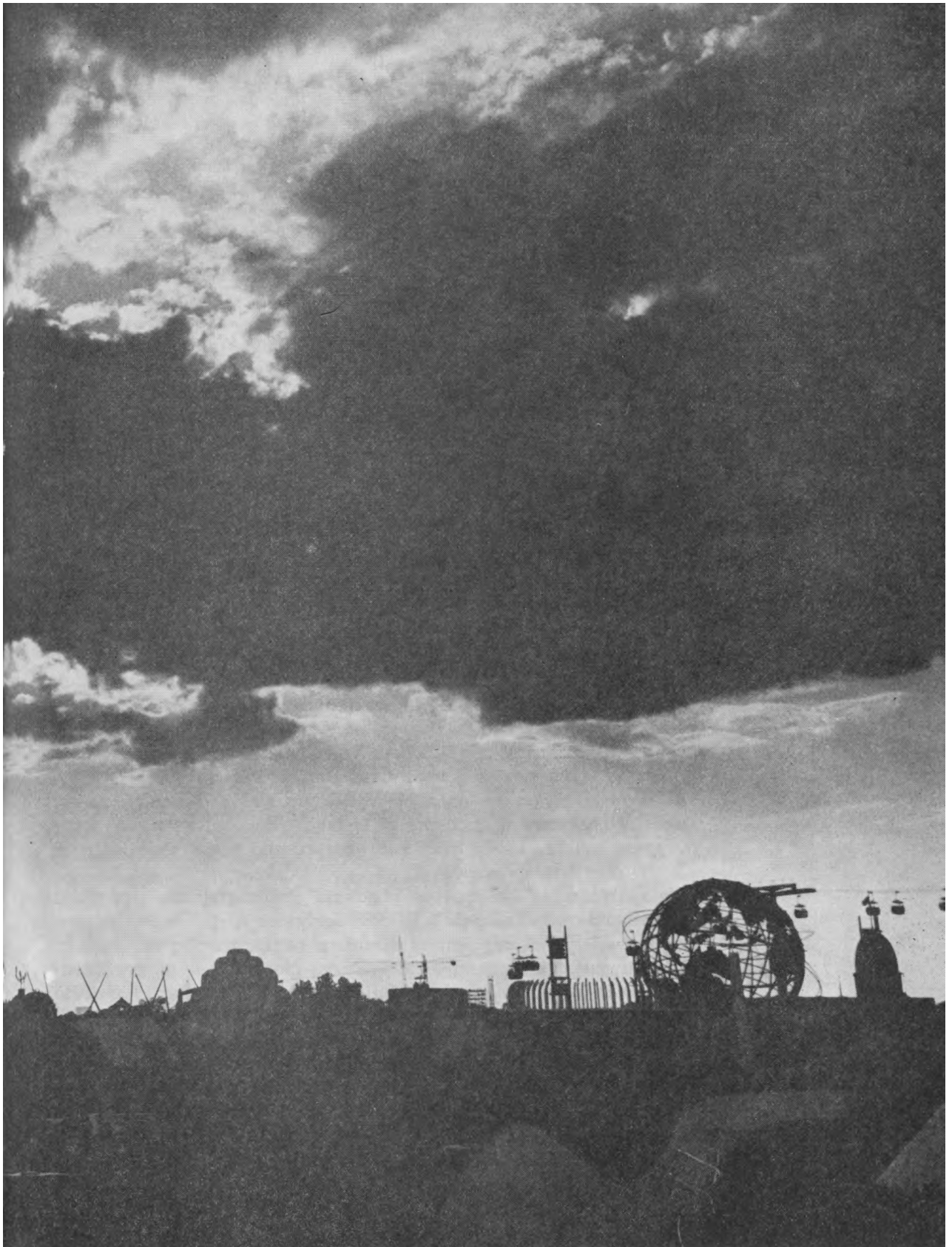
Aplink mus visur yra darbininkai, kurie sudaro kitą pasaulį. Ir kas jie bebūtų – kai tikrindami jie pasilenkia prie mašinos ar kurio prietaiso ašmens, kai ima duonos gabalą į savo rankas ar pasakoja apie savo vaikus, tada laiks nuo laiko pastebiu tai gestą, tai žvilgsnį, judesį, laikyseną ar šypsnį, kurie yra tokie švelnūs ir taip labai maldai artimi. Jie nė neįaučia, kaip labai juos myliu. Kai ryto šalty juos palieku, galvai tvinkčiojant ir pirštams drebant nuo nakties nuovargio, ir pakeliu į viršų Mišių Ostiją, jie nė nežino, kaip sunkiai mano rankose sveria jų visas gyvenimas, jų visas nakties skausmas, kurį aš noriu prikrauti meile, lyg elektra bateriją.

Henri Perrin

Šio ir sekančio numerio "Gyvenimo išminties" skyriuje talpinant H. Perrin gyvenimo aprašymą, tėv. Br. Krištanavičiaus, S. J., atsiminimai nukeliami į vėlyvesnius.

1964 m. Pasaulinės Parodos

Niujorke bendras vaizdas

RAIDŽIŲ RINKTINĖS

ALĖ RŪTA

KATILIŠKIO
ŠVENTADIENIS
IR
ANDRIUŠIO
PURIENOS

NELENGVA kalbėti apie milžinus, į kurių ūgį gali išsižiūrėti, tik gerai atvertęs galvą, ir kurių paslaptinę vidų gali įspėti — tik ilgai susimąstęs ir su meile įsijautęs. Mūsų dabartinėje prozoje tokiais milžiniais yra Marius Katališkis, laimėjęs praeitų metų Rašytojų Draugijos tradicinę premiją už noveles, ir Pulgis Andriušis, iš tolimos Australijos pabėręs "Dykaduonio pasakojimus", devintą savo knygą, kurioje randame vis dar atsiminimus iš Lietuvos kaimo, lyg tyrą vandenį bedugniame šuliny.

Nelengva kalbėti ir svarstyti, nes jų abiejų kūryba yra pasemta iš mūsų amžino šaltinio: Lietuvos žemės ir lietuvių žmogaus. Ir tų šaltinių medžiaga perduota kūrybiškai, autentiškai autoriui ir bendražmogiškai giliai. Čia pasitenkinsim tik keliais skaitytojo įspūdžių sakiniais ir, verčiau, duosime šių rašytojų "plunksnos" pavyzdžių.

Mariaus Katiliškio novelės "Šventadienis už miesto", išleistos Terros 1963 m., gražiuose kietuose viršeliuose suglobia septyniolika novelių, kuriose autorius tirštų spalvų brūkšniais piešia gamtą ir žmogų, smulkmenas ir didelius įvykius, nuodėmę ir dorybę. Piešia realiai, pagal etnografines ir socialines aplinkybes, pagal kiekvieno novelės veikėjo originalius širdies virpėjimus. Autorius yra didžiai pastabus ir geras akvarelistas; savo asmens veikėjuose, atrodo, neįlieja, arba lyriškumą giliai paslepia natūralaus pasakotojo ramiaame sakiny. Turtingas Katiliškio žodynas, be abejo, yra sunkus suprasti jaunesniems skaitytojams, augusiems už Lietuvos ribų; bet autoriaus populiarumas jaunimo tarpe rodo, kad tikra kūryba užsitarnauja pripažinimo ir sunkiuose keliuose.

Pulgio Andriušio "Purienos po vandeniu" (skliausteliuose pavadinta "Dykaduonio pasakojimais") "Nidos" leidyklos Anglijoje kuklus, bet skoningas leidinys, susideda iš trisdešimt penkių trumpų pasakojimų, autoriaus nepavadintų novelėmis. Šiuose pasakojimuose, įvairiuose temomis ir turtinguose žodynu, Pulgis Andriušis, tarytum, nušviečia iš vidaus: kaip jis mato įvairiose situacijose žmones, kaip kyla griaustinis ir kaip motina myli žemę ir vaikus, kaip elgiasi prie merginų nedrąsūs kaimo bernai ir ant šono kepure studentas... Tokių pasakojimų P. Andriušis galėtų privaryti kirbinėmis, ir jie niekad nenuobodūs skaityti, nes jie vaizdūs, humoristiški ir tikri; juose pamatome, tarytum išverstą, žmogaus vidų. Gamtos nupasakojimai, kaip ir Katiliškio, yra labai pastabūs ir žodingi, tik lyriškesni.

IR JIS PATRAUKĖ pakluonėmis. Ankštas keliukas, vidury giliai arklių išminta vaga ir dviem žaliom ežiom, kaip geležinkelio bėgiais, vedė tolyn per visą sodžiaus ilgį. Aitrus svėrių kvepėjimas iš pūdymo, iš tamsiais laiškais susigavusių miežių, laikėsi prigulęs prie žemės, ir jis tartum užčiuopė ištisini bičių dūzgimą to kvapaus

debesio dūstelėjime. Netrukus jis atsidūrė ganyklų pakrašty. Žabais išpinta genatvė vedė vis tolyn, vis gilyn nuo žmonių, nuo namų, nuo senojo sodžiaus vidudienio snaudulyje aptingusių trobų, kurių tik apsamanoję stogai kur ne kur spraudėsi tarp aukštų medžių. Šventadienio rintis užtiesė tvaskantį sparną, parimo ant miškų. O saulė liepsnojo ir jos spinduliai, kaip ištaškytas žalvario lydinys, tirpo ant lapų, ant žolės ir smaigiai švytėjo akuotuose.

Jis patraukė į slėsnas balas, išvadžiotas giliais grioviais. Kemsynų ir kupstų vietoje žėlė traši, atgaivinta pieva. Ji traukėsi neužmatomai į tyrelio gilumą, į lieknus, į tvaskančias paversmes ir geležuotas rūdynes. Vos žymiais takeliais reikėjo aplenkti gyvulių išmintas brastas, juoduojančias įkaitusios durpės lopiniais, ir pakelti ančių šeimynas. Greiti ančiukai narstė tarp viksvų ir puplaiškių, o senės kimiai krypavo, turkšdamos plačiais snapais amžinai ramų ir juodą vandenį. Sena nesantaika tebevyko paukščių kaimynijoje.

Jis ėjo vis gilyn, šokinėdamas per bruknių ir spanguolių kupstus. Jis sustodavo, kad pasigėrėtų pūpsančių samanų gūbriais, iš kurių stiepėsi saulašarės ir geltonom dul-kēm nukibę smulkučiai stiebeliai, kaip ratuotos bitės kojos.

Deganti pelkių tyla, užstota kadugiais, baigėsi staiga kylančia aukštuma. Jos papėdėje žlagsojo giliausia akivara, neturinti dugno ir kraštų. Ją rietė platūs keistai žali lapai, kaip sustingusio gyvulio ausys, iš kurių išnirdavo vandeniniai vorai ir perskriesdavo juodą negyvą lygmę...

Pakylėjimo varpas, persiritęs miškų viršūnėmis, nuguldavo į sėslumas. “Cio-gi, cio-gi, cio-gi, cio — ar buvai šiandien bažnyčioj?” — klausdavo pašėlusi paukštė putino šakoj. Ne, niekas čia nedrįsdavo rodytis tada.

Iš M. Katiliškio novelės “Šventadienis už miesto”

ŠI SYKĮ Galindienei nepraėjo, kaip manė vaikai. Rugiams suplaukus, po sunkaus priepuolio du sūnūs artojai užspaudė motinai akis.

— Nepamirškite, vaikeliai, — per šermenis kartojo paskutinius motinos žodžius mirties patale vyresnysis Gilandžiokas savo broliams, ta liūdna proga atvažiavusiems iš savo tarnybų, — palaistykite batvinius ir griesčius, gerai apravėkite tarpežius, apsidairykite ir daržely, duokite vandens jurgilams ir pivonijoms, o jeigu užsipaliūtys, tai nuleiskite baleles pakalnėn, kad nesupūdytų šaknų.

— O gal mama mirdama pasakė savo paskutinę valią? — klausia sūnus iš miesto.

— Ne, šnekėjo kaip visuomet, išeidama sekmadienio rytą bažnyčion ir palikdama mus vienus namie, — šnekėjo verkdamas brolis.

Iš P. Andriušio “Paskutinių motinos žodžių”

GRIKIAPELIS pakilo nuo akmens, vis dar mataruodamas kirvakočiu, priėjo prie valtys, batų pasirėmė ant briaunos ir koliojosi toliau.

— Ladu plėsiunt arba rudeniom asipaliūtijus, ašei ataduodu valiū, darykite su mana pieva kū norit, ale gi, judošiai, kai ruošias pas’kelt diegai, tadū aplaist man undenim! Nuguląs man, išgleizas, ja pradžiuvus, nekrikštai, kai kelsis vikšvas ir arkliaučiai! Nebėr man šiamet gyvenimo, ir graužmas da čia man nešia aps’dairyti, būč’ lig šianapjūčia nars ramiai miegojys, jei dabar nematys biadas prakeiktųjų man pritaistyta!

Jam belipant, laivas atšoko nuo panuovalio ir, pašliaužęs keletą žingsnių, vėl pakibo virš paskendusio pasaulio.

Giliai užsitraukęs, Grikiapelis ėmė kosėti, paskui tyliai rūkė jo burnai per mažą krominį papirosą, vis žiūrėdamas į dugną, kur dabar, saulei nusistojus pačiuos apy-piečiuos, vandeniui visiškai nurimus, purienų tvaskėjimas buvo nesuvaldomas.

— Dialtogi, bro, gražu... — Atsiduso Grikiapelis, neatplėšdamas akių nuo purienų po vandeniu.

Iš P. Andriušio “Purienų po vandeniu”

KASMUMS ĮDOMU SPAUDOJE

Negalima reikalauti, kad skaitytume lietuviškus laikraščius iš patriotizmo arba gailėsčio. Jie turi būti bent kiek ir įdomūs.

Kas mums įdomu?

1. Lietuviška visuomeninė veikla, problemos surištos su lietuvišku jaunimu ir organizacijom.

Bet tas problemas iškelti ir nagrinėti turi žmonės, kurie tikrai su jomis susiduria ir pažįsta. Jaunimo reikalais laikraščiuose buvo tiek daug straipsnių ir labai daug taip kvailai naivių, kad dabar bet kas rašyti apie jaunimą ir jaunimui beveik nedrįsta, nes jau to pobūdžio straipsniai įkyrėjo. "Niekas naujo nepasako, nieko konkrečiau, vistiek nieko nepakeis" — toks yra atsi-nešimas. O ši tema yra nepabaigiama ir labai svarbi. Ir kiekvieną kartą šį tą naujo pasakyti galima, jei kalbėsime ne iš teorijos, bet nagrinėsime problemas, su kuriomis susiduriame, santykiuodami su jaunimu.

Mūsų jaunimo organizacinė veikla laikraščiuose yra labai graži. Visi kur nors priklauso, visi kur nors lankosi, dalyvauja pasirodymuose ir t. t. Tai geroji pusė. Kiekvienas

suėjimas, kiekvienas šioks toks pasirodymas su dideliu entuziazmu aprašomas. Tačiau yra didelių ir gilių problemų. Pvz. kaip reaguoti ir atlaikyti tėvų spaudimą, kurių vaikai nepaprastai silpnai kalba lietuviškai, bet visais kitais atžvilgiais yra gabios, vadovaujančios prigimties, ir kurie lietuviškoj organizacijoj negali pilnai pasireikšti dėl per silpno mokėjimo lietuvių kalbos. Vadovai, aišku, nori ir gali lengviau dirbti, suteikti daugiau galimybių pasireikšimui gerai kalbančiam. Bet jei tų silpnai kalbančiųjų yra dauguma ir jei tėvai tiesioginiai ar netiesioginiai daro įtakos visai organizacinei nuotakai, tada atsiduri prieš problemą, ar paskandinti tuos lietuviškuosius, kurių auklėjime tėvai įdėjo tiek pastangų, tų abejingųjų masėje, taikantis prie bendro lygio, ar puoselėti pažangiuosius, nes iš jų galime tikėtis ateity lietuviškos bendruomenės aktyvių darbuotojų. Kaip išspręsti tą nuolatinį tėvų ir vaikų nusi-skundimą, kad organizacija neįdomi? Dažniausiai ji neįdomi tiems, kurie nepajėgia nei suprasti ką kitas kalba, nei savo minčių laisvai išreikšti. Kaip įdomiai turėtum dirbti su tokiais, kurie, lietuvišku mastu matuojant, yra visiškai beraščiai. Tėvai, prisi-dengę kilniais šūkais, kaip pvz. "traukitės senieji iš organizacijų, leiskit tvarkytis pačiam jaunimui", nori mus, tuos lietuviškumo puoselėto-

Spauda nėra sau pačiai, bet visuomenei. Todėl jos ypatinga užduotis yra svarstyti visuomeninius klausimus. Į kai kuriuos iš jų B. Mažeikienė atkreipia mūsų dėmesį šiuo pasisakymu. Laukiame kitų skaitytojų pasisakant iškeltais reikalais ar nurodant naujus.

jus ir bendros veiklos stabdžius, išstumti. Mes gerai žinome, kad jaunimas sugebės pats tvarkytis ir organizuotai veikti, tik jis nekalbės lietuviškai. Čia mes budime, juos kontroliuojame ir varžome. Kieno tiesa ir kur išeitis? Ar neverta ir ne laikas būtų pradėti galvoti apie grupavimą jaunimo organizacijose ne pagal amžių, patyrimus ir nuopelnus, bet pagal tai, kiek jie yra pajėgūs reikštis lietuviškai, konkrečiai, kaip gerai jie moka lietuvių kalbą.

2. Pavergtos Lietuvos padėtis ir informacija apie ją.

Gerbiami redaktorai, patikėkite, kad mums, patiems nuo bolševiku pabėgusiems, visą laiką skaityti apie tai, kokie bolševikai blogi, kad jie okupavo Lietuvą, yra, mažiausiai, nuobodu. Nors tai yra visiška teisybė, bet visiems žinoma. Ar nejuokingi tokie reportažai, kur sakoma, kad bolševikiškoj filmų kronikoj matosi, kaip suvarytas lietuviškas jaunimas, išbalęs, ruso priverstas, šoka tautinius šokių? Arba neapykanta bolševikams pasireiškianti berniškais koliojimais, kaip "kiauliškas", "maskolius", "kacapas" (kuris netinka net "Draugo" juokų skyriuj "Spygliai ir dygliai").

Mums įdomu, kiek bolševikams sekasi ar nesiseka mūsų krašto rusifikacija, kaip okupacija veikia į žmonių moralę, religiją, tautinį susipratimą ir

pan. Kad pas mus cukrus ir batai yra pigesni, tą mes senai jau žinome.

3. Vienybės puoselėjimas.

Teisingai "L. L." sako, kad nuomonių skirtumas, tai dar nėra skaidymasis. Bet kokia naujesnė idėja, pastanga ar eksperimentas labai dažnai mūsų spaudos apšaukiamas vienybės skaldymu. Tos kalbos apie vienybę ir nevienybę ne tik įkyrėjo, bet atstūmė ir atšaldė mūsų jaunimą. Labai dažnai mes apie tą nevienybę net nežinotumėm, jei laikraščiai įvairiom asmeniškam polemikom jos neskleistų ir nepuoselėtų. Tik spauda įskiepijo jaunimui tą pažiūrą, kad lietuviai ypatingai mėgstata rietenas, amžinai pešasi ir pan. Iš tikrųjų, jei pažiūrėsime į kitus, kad ir į tuos pačius amerikiečius, pamatysime, kad ten, jei yra kokia vienybė, tai ten, kur aiškus iš to pelnas. Šiaip jau kiekvienas turi savo nuomonę, kiekvienas ją propaguoja, kiekvienas turi daugiau ar mažiau pasekėjų. Iškilta, išsimušt į priekį visos priemonės yra geros, savęs reklama akiplėšiška ir pagrinde visko nedangstomas noras garbės arba pasipelnymo. Ir vis dėlto jaunimas jais nesi-piktina, o piktinasi mūsų veikėjais, kurie rodo daug idealizmo, pasiaukojimo ir gerų norų, nors kartais ir suklysta. Juos kritikuoti ir ieškoti vaisingesnių darbo metodų nėra peštynės — tol kol laikraščiai

viso reikalo į jas nepaverčia. Pavyzdžiui, kokiam nors suvažiavime yra kalbėtojas senesnės kartos ir lygiagrečiai tais pat reikalais kalba jaunesnės kartos. Senesnės kartos žmonės nueina pasiklausyti pirmojo, o jaunesnės — antrojo. Skonio reikalas. Spauda gi apšaukia tai skaldymusi ir baisia nuodėme.

4. Vietinio gyvenimo skleidžiamos pažiūros ir jų įtaka mums.

Mūsų socialinis, ekonominis ir moralinis gyvenimas yra įtaigojamas vietinės spaudos, televizijos ir knygų. Nėra laikraščio ar žurnalo, kur anksčiau ar vėliau nebūtų buvę analizuojama šeima (jos narių artimi ryšiai arba skirstymasis), motina (dominuojanti, pasiaukojanti, pasimetusi), meilė (ar meilė ir lytis tas pats), moteris ir jos vieta visuomenėj (šeimininė ar profesionalė), religija (kur dinga pirmųjų krikščionių kovos dvasia ir vietoj to atsirado pataikavimas parapijiečių skoniui) ir t.t. Kiek yra prirašyta knygų psichologijos, medicinos, socialinių mokslų ir kitų sričių, kurios yra plačiai skaitomos. Ar nevertėtų tų visų naujų minčių ir idėjų perleisti per lietuviškos sveikos patirties ir sveiko proto prizmę ir pakomentuoti mūsų spaudoje? Šioje srityje mūsų laikraščiai labiausiai atsilikę.

B. Mažeikienė

LIETUVIŲ KALBOS UGDYMAS

D. R. JUSTINAS PIKŪNAS

Psichologas paaiškina:

- kuri vaiko kalba turi būti pirmoji,
- kokia tėvų-vaikų jausmu ryšio reikšmė,
- kodėl negera vartoti barbarizmą, kalbant su vaikais.

Lietuvių išėvijos ateitis didele dalimi priklausys nuo tėvų sumanumo puoselėti savąją kalbą vaikų tarpe. Nėra abejonės, kad tėvų kalba turi būti pirmoji vaiko kalba. Kadangi šiuo metu ryški lietuviškojo jaunimo dalis savo gimtosios kalbos jau nenaudoja, tai rodo, kad savosios kalbos puoselėjamas svetimame krašte nėra lengvas siekinys. Be sistematingo ir kai kuriais dėsniais paremto kalbos ugdymo gimtoji kalba yra pasmerkiama lėtai mirčiai. Motinai ir tėvui stengiantis lietuvių kalbą perduoti bręstančiai kartai, galima panaudoti visą eilę dėsnių, kurių svarbesnius apibūdinsime sekančiose eilutėse.

KALBOS UGDYMO DĖSNIAI

Lietuvių kalba turi būti **pirmoji** vaiko kalba, nes tėvų kalba paprastai yra ir jų vaikų kalba. Mūsų vaikai turi pirma lietuviškai išmokti ir dėl to, kad savo lytyse ir tarsoje lietuvių kalba yra žymiai komplikutesnė ir sunkesnė už svetimąsias kalbas, pvz. anglų. Vienok vaikui, kol mažas, lengviau išmokti kalbas, o jo įgyjami tarimai tinka bet kuriai kalbai ar tarmai.

Socialiniuose moksluose yra žinomas **pirmumo** dėsnis, kuris nusako, kad pirminiai išgyvenimai, veiksmai ar poelgiai bet kurioje srityje turi daugiau motyvacinės galios, negu vėlesnieji veiksmai toje pačioje kategorijoje. Kas pirmiau išmokstama, giliau įsminga į pašmonę ir lengviau organizuoja veiksmą, tapdamas nusistatymo ir įpročio pagrindu. Tai duoda link-

mę vystimuisi ir elgsenai.

Namų aplinkoje vaikas mokosi iš tėvų, jis juos seka, išugdo jų rodomus jausmus. Vaikai tiki, ką tėvai sako esant gera. Tačiau yra viena pagrindinė sąlyga: **rapport emotionale** — gyvas emocinis ryšis. Jeigu tėvai pastoviai myli savo vaikus ir yra jais pilnai patenkinti, tuomet jų santykinai vystosi gera linkme — tėvai gali sėkmingai vaikus visko mokyti. Be tinkamo jausmų ryšio net ir mažas vaikas pradeda atstumti tėvų žodį, o vėliau ir jų elgsenos pavyzdžius. Jausminio bendrumo trūkumas verčia vaiką ieškoti tėvų pakaitalo.

Šie du dėsniai — pirmumo ir gyvo jausmų ryšio — yra būtini: be jų nei lietuviška dvasia, nei kalba nebus vaikams tinkamai perduotos. Taip pat yra esminiai svarbu, kad tėvai pilnai išreikštų savo gilų jausminį prisirišimą lietuvių kalbai, jos rašto žodžiui, su ja susijusiems papročiams. Jeigu vaiko pirmieji penki ar šeši metai bus pilnai panaudoti lietuvių kalbos išvystimui, jeigu jis bendraus su kitais lietuvių vaikais, jeigu jam bus sekamos lietuviškosios pasakos ir skaitomos eilės, jis įgys pilnus savo kalbos pagrindus. Jei tas vaikas lankys šeštadieninę mokyklą savo lietuvių kalbos žinioms praplėsti ir susistematinti, jei jis įsijungs į bent vieną lietuvių jaunimo organizaciją, jis liks lietuviu. Šiuo būdu ir šiomis priemonėmis naudojantis, lietuviškasis gyvenimo būdas bus perduodamas iš kartos į kartą.

MOKYKLOS VAIDMUO

Būtu labai prasminga, jei lietuviškoji mokykla prasidėtų vienais metais anksčiau, kad vaikas galėtų įgyti fonetinių skaitymo būdą pirm, negu jis patenka į svetimą kalbą mokykla. Šeštieji gyvenimo metai yra dažnai tas laikas, kada vaikas persiorientuoja ir aplinkos savitumai jį pradeda žymiai giliau paveikti. Neretai šieji metai tampa savosios kalbos atmetimo laikotarpiu. Lietuviškoji mokykla padėtų tėvams jų pastangose plėsti savąjį žodyną šiuo gan kritišku metu. Bendrai, šeštadieninė mokykla yra labai svarbi priemonė lietuviybės plėtotei, todėl visiems reikėtų stengtis, kad kuo daugiau vaikų ja pasinaudotų. Panašios reikšmės turi lituanistikos instituto neakivaizdiniai kursai, kurie gali pasiekti baigusius lituanistines mokyklas, kur jie begyventų. Ši institutą visokiariopai remiant ir jo programą vis plečiant, lituanistinių studijų atbaigimas taptų galimybe visame laisvame pasaulyje.

KALBOS GRYNUMAS

Neretai pastebima, kad suaugusiems reikalinga nemaža pastangų, norint naudoti vieną gryną savo kalbos lytį: viens po kito angliškai žodžiai ir posakiai skverbiasi į mūsų pokalbius, palaipsniui išstumdami lietuvių kalbos žodžius ir jų sąrangą. Anglicizmams gausėjant, gaunasi sudarkytas kalbos mišinys. Tokią kalbą vaikams yra daug sunkiau pasisavinti, negu teisingą tarseną ir gryną lietuvių kalbos žodyną.

Štai kodėl tėvų bei suaugusių pareiga yra naudoti savo kalbą be priemaišų ir tik tokią perduoti jaunajai kartai.

Nėra pagrindo manyti, kad lietuviškai auklėjamas vaikas

turėtų didesnių sunkumų pasikui išmokyti kitą kalbą, ar kad jis įgytų akcentą. Anaiptol, taip vadinamas kritiškumo periodas kalbų ugdyme tęsiasi bent iki dvilyktųjų metų. Tai yra pats geriausias kalbų mokymosi amžius. Vieną kalbą mokant, antra išmokstama žymiai greičiau ir lengviau. Televizija, kaimynų vaikai (o vaikai yra neblogi mokytojai) ir galop privaloma mokykla duos gerus svetimai kalbai pagrindus, o vaiko patirtis savo tėvų kalboje jam bus labai naudinga vis didėjančiai išsireiškimo perspektyvai kurti. Pasitaiko, kad keturių metų vaiko susitikimas su kaimynų vaikais yra jam problematiškas, bet tai tik pradžioje, kol jis atranda savitas komunikacijos priemones.

KALBŲ REIKŠMĖ

Mūsų dienų moderniaame pasaulyje gyventi, temokant vieną kalbą, reiškia lyg gyventi vieno kambario bute ar name, turinčiam tik vieną langą. Tai labai ribotas ir perspektyvą užgniaužias akiratis. Ne tik mokslininkui ar filosofui, bet ir kiekvienos profesijos žmogui bei inteligentui vienos kalbos neužtenka. Štai kodėl beveik visame pasaulyje tiek mažose, tiek ir didelėse tautose, jei ne pradinėj ar vidurinėj mokykloj, tai bent universiteto aukštose studijose, siekiant mokslo, meno ar profesijos laipsnių turi išmokyti bent vieną svetimą kalbą, o neretai — dvi ar tris. Tai naudingas bet labai pavėluotas žingsnis. Be minimalaus svetimų kalbos pažinimo asmuo netampa pilnu inteligentu. Fiziologiniai tyrinėjimai nurodo, kad dabartinis žmogus kiek pilniau naudoja tik apie pusę savo turimų smegenų. Žmogaus prigimties galios yra didelės ir išplėstas kalbų mokymasis yra vienas iš jo pagrindi-

dinių uždavinių. Didelė studentų dalis mokosi lotynų kalbos, graikai (ir kiti) mokosi savo klasikinės kalbos ir ją naudoja išskilmėse ir šventėse, žydai mokosi hebrajų kalbos, beveik trečdalis pasaulio mokosi angliškai — gi mūsų vaikų ir jaunimo pirminė pareiga yra visapusiškai lavintis lietuvių kalboje ir jos literatūroje. Galima tikėtis, kad lietuvių kalbos auklėjimo pasėkoje susiformuos bręstantys generacijai atitinkamas lietuviškojo gyvenimo stilius. Mūsų generacijos žmogui reikia ne tik daugiau mokslo, bet daugiau ir kalbų — viena kitą papildančių ir žmogaus dvasią plečiančių kalbų, nes kalba yra esminė funkcija ir priemonė savo prigimties išreiškimui ir kūrybinių galių apipavidalinimui. Lietuvių kalbos mokėjimas praturtina dvasią. Be to, palyginamoji kalbotyra atskleidžia faktą, kad lietuvių kalba yra viena iš pačių seniausiųjų naudojamųjų kalbų pasaulyje, artima sanskrito prokalbei. Tad, iš istorinės perspektyvos žvelgiant, lietuvių kalbos ugdymas tampa indėliu ir į pasaulio lingvistikos mokslų lobyną. Savo formų gausumu ji palengvina pilnutinį savo intelektualinių galių panaudojimą kultūros srityse.

Tie, kurie išmoks lietuvių kalbą, ne tik atliks savo natūralią pareigą ar dalyvaus savosios kultūros kūrimo, bet ir išvengs merdėjimo Amerikos masinėje kultūroje, kuri, gal patenkindama negabiuosius ir mažamokslus, save ugdančiai asmenybei yra per tuščia. Lietuvių kalba, lietuviškieji charakterio bruožai bei savitas gyvenimo būdas daug padės, peržengiant masinės kultūros lygį ir pagal asmeninius sugebėjimus siekiant individualinės kultūros teikiamo vidinio pasitenkinimo.

Ak tie vaikai!... Šiais laikais jie yra visai nesukalbami. Sakyk šį, sakyk tą – nieko nepaiso. Primoko juos draugai, prisiklauso televizijos ir užsinori pasauli valdyti, nors pienas nuo lūpų dar nenudžiūvo.

Kodėl tėvai mums viską draudžia? Nedaryk to, nedaryk to!... Oldfashioned – ir viskas. Ar pagaliau jie nesupranta, kad ir mes ne maži vaikai?

Mūsų sūnus kažkodėl mums jokios bėdos nedaro. Kodėl? As nei pati nežinau.

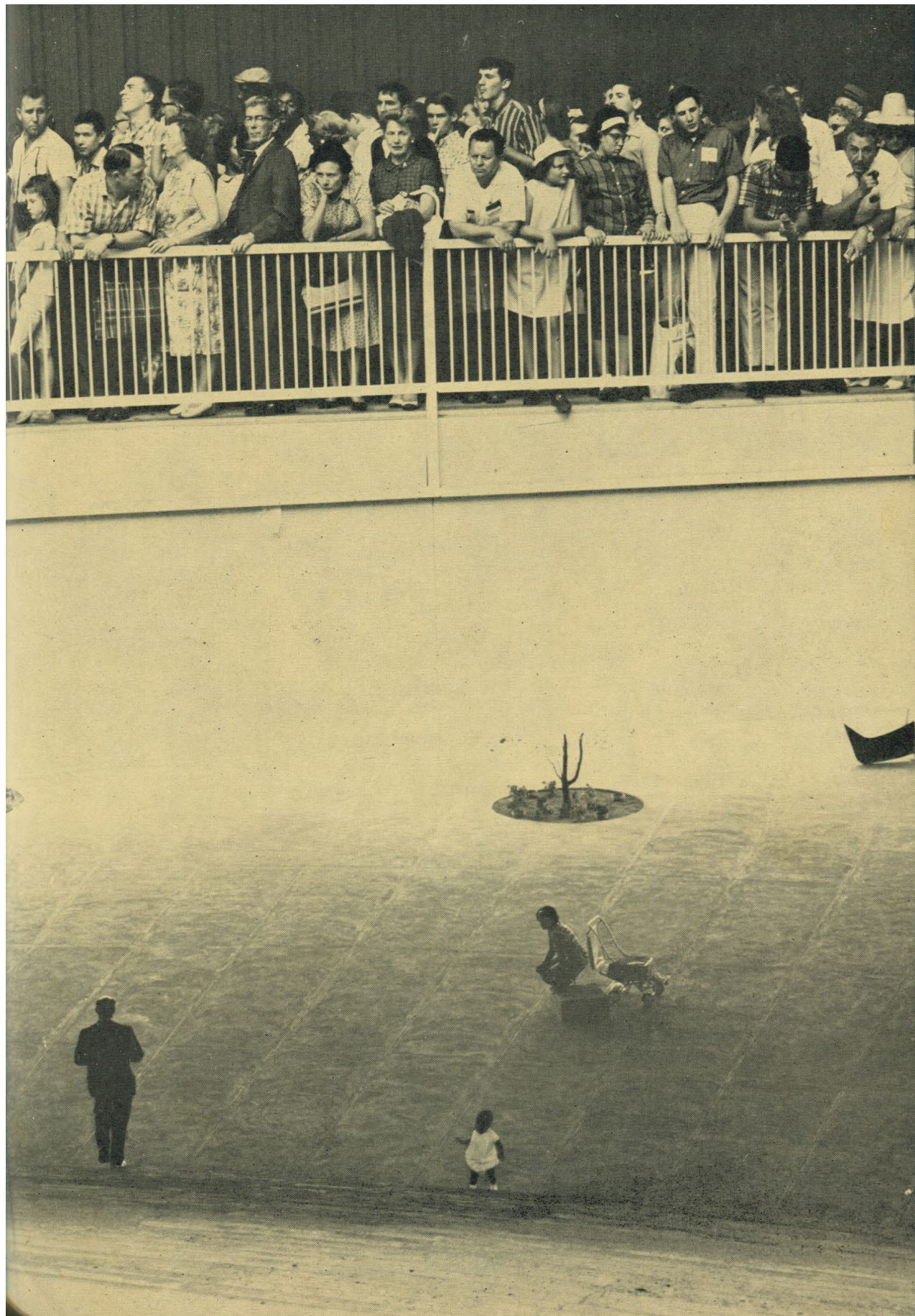
Šiom dienom mūsų namuose tikras pragaras. Sūnus vaikšto, kaip žemę pardavęs... Apsiniaukęs, kaip juodas dangus. Negali jam nieko pasakyti... Pasakyti, paprašysi, paklausi – tik bumpteli po nosim arba kad užriks "netrukdyk man", tai namuos visos blusos išmiršta... Įsimylėjęs ar ką?

Aš pati kartais norėčiau su tėvais išsikalbėti. Bet jiems tik pinigai terūpi, ne aš. Pavalgyt, apsirengt, pernaktot namuose aš galiu. Bet mano tėvai pamiršo, kad aš nesu vien mėsos gabaliukas.

Tėvų ir jaunuolių pasisakymai (žr. šio puslapio viršų) apie tarpusavyus santykius tik retai rodo giedrą, dažniau permainos itampą, o kai kada stačiai grūmojančią audrą. Visi mes guodžiamės pasakymu, kad po audros ateis giedra ir po brendimo – suaugusio gyvenimas. Tiesa, tačiau tai nė kiek nemažina jaunuolių blaškymosi dabar, gal tik truputi paguodžia ateities viltim tėvus, o įtampa lieka ta pati, kaip buvus. Tačiau nenuostabu, kad taip yra. 13-19 metai yra perėjimo tiltas iš vaikystės į suaugusio dienas; tai kryžkelė, apsprendžianti kur vėliau pasukti. Kritiškas tai laikas ne vien bresnančiam jaunuoliui, bet ir jo tėvams. Nuo to, kaip tėvai reaguoja, nemažai priklauso, kas iš vaiko bus. Brendimo metu ne tik vaikas parodo, ar jis vertai subręs, bet ir tėvai, ar jie verti tėvų pašaukimo. Visais laikais jaunimo brendimo problema buvo svarbi. Ji yra dar labiau suaktualėjusi šiais moderniais laikais. Pagaliau ji yra ypač opi mūsų išeiškos situacijoj. Jausdami šios problemos svarbą. "Laiškai Lietuviams" skelbia rašinio konkursą, tema SANTYKIAI TARP TĖVŲ IR BRĖSTANČIO JAUNIMO, kurie galėtu būti svars-tomi įvairiose tarpusaviai besirišančlose srityse: pedagoginėj, socialinėj, pasaulėžiūrinei, tautinėj, dorinėj, religinėj ir t. t.

Rašinys (straipsnis, beletristinis vaizdelis ar pan.) turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir išsiųstas kartu su atskirame vokelyje pažymėta tikrąja pavarde bei adresu "L. L." redakcijai ne vėliau 1965 m. vasario 10 d. Atsiusti rašiniai tampa žurnalo nuosavybe ir gali būti jame spausdinami. Skiriamos trys premijos: I – 70 dol., II – 40 dol. ir m 30 dol. Mecenatu ir jury komisijos nariu pavardės bus paskelbtos sekančiame numeryje. Jaunimas taip pat kviečiamas šia tema pasisakyti (žr. "Konkursas jaunimui" 357 p.).

KONKURSAS APIE JAUNIMĄ IR TĖVUS

Išeinant iš salės General Electric bendrovės pavilijone

Jei norime rasti matus liturginiam kitimui vertinti, mes turime pažvelgti, ko liturgija siekia.

KO SIEKIA LITURGIJA?

Bažnyčia skirta garbinti Dievą ir vesti tikinčiuosius į Dievą. Liturgija — viešoji malda — yra Bažnyčios iškilmingas Dievo garbinimas bei liudijimas pasauliui apie Kristaus išgelbėjimo darbą. Liturgija nėra pirmoje eilėje skirta tikinčiųjų pašventinimui, ji nėra kokios asketinės praktikos. Jos pirmoji mintis yra garbinti Dievą, tinkamai jam atsakyti (3, 4 psl.).

Per liturgiją yra tęsiamas Kristaus išgelbėjimo darbas. “Kai mes meldžiamės liturgiškai — ir tai reiškia, per Kristų, su Kristumi ir Kristuje — garbindami Dievą, mes “užsivilkame Kristų” (3, 7 psl.). Sakramentai yra Kristaus atpirkimo darbo tęsinys. Todėl Bažnyčia ne vien tik turi sakramentus, kad juos naudotų, bet ir gyvena sakramentais, nes pats Kristus tęsia savo kunigišką darbą per sakramentus (2, 46-7 psl.). Sakramentai pakelia žmogų liturgiškam tikslui: padaryti jį vertą Dievą garbinti, kad galėtų jungtis su Kristumi, kai jis garbina Tėvą (2, 45 psl.). Sakramentai nėra garantuotos malonės kapsulės, bet mūsų panėrimas į Kristaus mirtį ir prisikėlimą.

Bažnyčia nėra tik organizuota tikinčiųjų bendruomenė — ji yra, kaip kardinolas Suhard sako, “Kristus, įsikūnijęs mūsų kartoj”. Bažnyčia nėra nuostabi išgelbėjimo mašina, bet mūsų motina, Kristaus nuotaka, kurioje ir per kurią mes dalinamės Kristaus gyvenimu kaip jo kūno nariai. (2, 43 psl.). Įdomu, kad pirmajam Vatikano Susirinkime kai kurie iš susirinkusių norėjo, kad mistinio Kristaus kūno doktrina būtų pasmerkta, nes ji kvepia modernizmu.

Dauguma krikščionių dar vis tebegyvena Senajame Testamente: krikščionybė jiems susideda tik iš dieviškų tiesų pažinimo ir paklusnumo dešimčiai Dievo įsakymų, už kurių Dievas atlygins. Tačiau mes negalime žiūrėti į krikščionišką gyvenimą kaip į kopėčias, kuriomis mes turime lipti savo gerais darbais, kol pagaliau užlipsime į dangų. Krikščionio gyvenimas yra dovana. Ne mes pirma Dievą mylėjome; Dievas mus pirma pamilo. Mes priklausome Dievui, kuris pasaulio išgelbėjimą riša su mūsų bendradarbiavimu (2, 69, 7 psl.).

Jei mummyse dingsta džiugus pajutimas, kad mes esame gyvojo Kristaus kūno nariai, jei mes stojame prieš Kristų kaip Dievą, kuris yra mūsų nuodėmių ižėistas, vietoj matydami jame vyresnįjį brolių, kuris paėmė mūsų nuodėmes ir įjungė mus į paties Dievo šeimą,

LITURGINIO ATSINAUJINIMO GALIMYBĖS

Arūnas Liulevičius

Pasiremdamas žymiais liturgistais, straipsnio autorius pereitame numeryje pažvelgė į praeities liturginių apeigų raidą ir, radęs joje kitimo dėsnį, šiame straipsnyje kalba apie pakeitimų galimybes netolimoj ateity bei mūsų aktyvų dalyvavimą liturgijoj.

mes tegalime į save žiūrėti kaip į nusidėjėlius, t. y. dvasia tebegyvename Senajame Testamente — mes esame Dievo tarnai, ne jo sūnūs. Tada neišvengiamai sutapatiname krikščionybę su moralizmu. Netekus džiaugsmingo pajutimo, kad esame šventa Dievo tauta, gyvenanti Kristuje ir su Kristumi, krikščionybė tapo moralizmu, įsakymu klausyti dešimties Dievo įsakymų su Dievo pagalba (2, 17-18 psl.).

Liturgijos bendruomeniškas yra jos esminis ženklas. Ji pati ugdo bendruomenę, nes mus jungia ne paviršutinis panašumas, o gyvenimo gelmės išgyvenimas. Dievo, kuris yra mūsų kiekvieno būties gelmėje, mes negalime pajusti, jei mes nepajusime mūsų ryšių vienas su kitu (3, 29 psl.). Mes esame supinti vienas su kitu gyvybės siūlais — mes priklausome vienas kitam. Nėra įmanoma kalbėti apie **mano** išgelbėjimą, nekalbant apie **mūsų** išgelbėjimą.

Todėl yra klaidinga matyti kontrastą ar konfliktą tarp asmeninės maldos ir liturgijos. Liturgija nėra tik išorinė malda — “tai malda dvasioje ir tiesoje, kuri, šalia to, turi išorinę ir ritualinę apraišką. Ši mintis dar nėra pasiekusi rekollekcijų vedėjų, misijų pamokslininkų, dvasios vadų, naujokų vadovų, dvasinių knygų autorių. Pažanga dvasinėj tobulybėj vis dar siekiama dvasinės izoliacijos atmosferoj, išskyrus būtiną kontaktą su **ex opere operato** septynių sakramentų esme — net ir šiuos Kristaus ir Bažnyčios darbus interpretuojant kuo individualiau... Išorės ir bendruomenės baimė iškeliamą iki kraštutinumo, lyg kad mes būtume buvę sukurti be liežuvių giedoti Dievo garbei ar kad būtume atpirkti be įsikūnijimo. Logiškai žiūrint, tokio dvasinio gyvenimo mokytojai

turėtų dvasinę komuniją vertinti labiau už sakramentinę Komuniją, Dievo garbinimą miškuose ar laukuose — labiau už garbinimą bažnyčioje, kur kitų tikinčiųjų buvimas išblaško. Jie turėtų gailėtis, kad dieviškasis Žodis tapo žmogaus kūnu ir krauju, nes tada reikia tikėti ir kūno prisikėlimu” (7, 204 psl.).

Liturgija yra dalyvavimas dieviškame gyvenime. Todėl viešoji malda turi tapti kvietimu ir pagalba maldai “dvasioje ir tiesoje”: ji turi tapti parama džiaugsmingam tikėjimo ir krikščioniškojo gyvenimo pajutimui kasdienos pasaulyje (5, 99 psl.).

KOKIOS GALIMYBĖS?

Vilties atsinaujinimui duoda Bažnyčios Susirinkimo priimtoji liturginė konstitucija. Mišiose žadama išmesti nereikalingus maldų pakartojimus, praplėsti Šv. Rašto skaitymų ciklą. Reikalaujamas pamokslas, žadama įvesti “tikinčiųjų malda”, leidžiama pasinaudoti sava kalba, leidžiama koncertacija, Komunija abiejais pavidalais. Visi pakeitimai dar yra su sąlyga, kad juos negalima naudoti, negavus jų patvirtinimo iš Romos. Tačiau ledai jau pralaužti.

Kaip galėtų atrodyti ateities Mišios? Duomenų galime rasti Nocent knygoje “The Future of the Liturgy” (8). Pirmojoje Mišių dalyje vėl bus išryškinta Žodžio liturgija. Kasdieninės Mišios prasidės be ministrantūros ir **Gloria**. Pasauliečiai skaitys ištraukas iš Senojo Testamento ir apaštališkų laiškų — skaitymų ciklas gal tęsis kelis metus, kad galėtume išgirsti didesnę dalį Šv. Rašto. Skaitymai bus mūsų kalba — mes suprasime, kas mums skaitoma. Savaiame suprantama, kad čia reikės naujų vertimų, nes Šv. Raštas tu-

rės mums kalbėti suprantamais žodžiais.

Evangeliją skaitys diakonas. Seks pamokslas — ne apie gėlytes, bet apie skaitymą, kurio ką tik klausėmės. Parapijos pranešimai neskaitomi nei prieš, nei po pamokslų — visi mokam skaityti parapijos biuletėnį. Tuoj po pamokslų visi jungiamės į “tikinčiųjų maldą”, kurioje kunigas litanijos forma meldžia Dievą tų dalykų, kurių mums labiausiai reikalinga. Pavyzdžiui, šiom dienoms tokioj maldoj būtų minima rasinė taika, prašoma išminties tiems, kurie paims kraštą valdyti, bei meldžiamasi už tuos, kurie žūna automobilių katastrofose.

Altorius iki dabar yra neaprengtas. Po tikinčiųjų maldos altorius aptiesiamas. Visi giedame giesmę, kai mūsų atstovai paima duoną ir vyną iš bažnyčios galo ir atneša prie altoriaus. Kunigas priima dovanas ir sako trumpą aukos maldą — dabartinę **Secret**. Čia prasideda didžioji padėkos malda — kanonas. Kunigas kviečia pakelti aukštyn širdis Viešpačiui. Padėkos maldai labai tiktų jau mūsų girdėta Hippolyto malda. Konsekracija vyksta be pakylėjimo: kunigas Mišias atnašauja veidu į mus, tad visi matom ir be pakėlimo. Iš kanono išmetama ir daugelis kartojamų kryžiaus ženklų, kurie jo vientisumą išblaško.

Komunijai ruošiamės sukalbėdami Tėve Mūsų; šioj maldoj prašome kasdienės mūsų duonos ir atleidimo broliškoj vienybėj. Kunigas praplečia mūsų prašymą atskira malda. Ankstyvesniais amžiais čia sekė taikos pabučiavimas. Mūsų dabartiniams papročiams gal būtų artimesnis Sirijos liturgijos paprotys: kaimynui rankos padavimas.

Šiuo metu perlaužiama konsekruota Duona. Mūsų dabar-

tinės baltos apvalios ostijos jau nebeatrodo kaip duona, bet labiau kaip baltas, blizgantis kartonas. Sugrįžimas prie seno papročio naudoti paprastą duoną padarytą Duonos laužymo ceremoniją aiškesne (ir priartintą mus prie Rytų bažnyčių, kurios dar tą paprotį seka).

Ateina pati Komunija. Priimantieji Komuniją gauna šiose Mišiose konsekruotą Duoną. Iškilmingais atvejais — pavyzdžiui vestuvių ar sutvirtinimo proga — Komunija duodama duonos ir vyno pavidalais, įmerkiant duoną į vyną.

Mišios baigiamos palaiminimu. Po jo tikintieji išsiskirsto — auka jau baigta. Paskutinė evangelija yra kunigo malda, kurią jis skaito zakristijoje. Maldų po Mišių nėra — savo bendruomenės intencijomis juk meldėmės “tikinčiųjų maldoj” po evangelijos.

Mišios taps paprastesnės, mums geriau suprantamos. Mišių paprastumas palengvins mums rasti ryšį su gyvybę nešančiu Kristumi. Ženkliai Mišiose bus mums gyvi ir suprantami.

Tokios Mišios, kurias mes įsivaizduojame, nepasiliks nekintamos šimtus metų — jos kis kartu su kintančiu pasauliu, kad Dievo žodis būtų šviežias ir gyvas kiekvienai kartai.

KA MES GALIME DARYTI?

Mes pirmiausia turime suprasti. Suprasti, kad liturgija yra bendruomenės malda, kuri reikalinga visų dalyvavimo. Kalbėti rožinį Mišių metu yra nesusipratimas. Prieš kelias savaites mačiau man siaubingą vaizdą: prie Dievo staloėjo devynių metų vaikas su rožiniu rankoje. Mes turime patys bendroje maldoje dalyvauti: laikas tyliai maldai yra savo metu.

Mes turime kovoti prieš iš-

krypimus: štai už mirusį laiko Mišias trys kunigai iš karto ant trijų altorių, gi kitų Mišių tą dieną nebera — nėra kunigų. Prieš pat pakylėjimą atžingsniuoja rinkdamas pinigus pilietis trečiai rinkliavai — prie altoriaus su varpeliu skambina vaikas, o tau po nosim žvangina komiteto narys. Matot, yra čia ko pakeisti.

Mes turim ne tik, suprasti, bet ir supratę elgtis. Turėtume ugdyti jautrumą liturginiuose reikaluose. Štai, pavyzdžiui, įėję į bažnyčią įmerkiame pirštus į vandenį ir darome kryžiaus ženklą. Išėidami taip pat. Ar mes pagalvojame, ką tai reiškia? Įeinant vanduo yra ritualinis apsiplovimas, prašymas, kad Dievas apvalytų maldai. Išėinant — tuščias, beprasmis gestas (apsiplovimas — taip, bet ne kryžiaus ženklas. — Red.).

Taip pat turime dėti visas pastangas, kad, kur tik yra pakankamai lietuvių, ten būtų ruošiamos Mišios lietuvių kalba. Kai tokias turėsime, jose ir dalyvaukime, kad gimtąja kalba galėtume geriau garbinti Dievą.

Dievas davė mums gerkles, kad jį ir giesme galėtume garbinti. Džiaugsminga giesmė. Mūsų šiandieninės giesmės baisiai graudžios, išėstai giedamos, net laidotuvėms netinkamos, nes jose irgi turime džiaugtis. Mums reikia platesnio, geresnio giesmių repertuaro: prašykime mūsų muzikų, kad jie sukurtų giesmių psalmių žodžiams. Prašykime giesmių, kurias galėtų giedoti ne solistai, o paprasti, riboti mirtingieji, su girgždančiom gerklėm.

(Po to, kai šis straipsnis buvo parašytas, spaudoje pasirodė tėv. B. Markaičio, S. J., sukomponuotos Mišių giesmės “Bendruomenės Auka”; žodžiai kun. St. Ylos. — Red.)

Prašykime šv. Mišių vakare: tai kur kas prasmingesnė malda, negu rožinis, novenos ar gegužinės pamaldos. Jei Mišios yra bendruomenės malda, tai prasmingiau jas laikyti vakare, kada žmonės gali dalyvauti.

Reikia skųstis gerų pamokslų trūkumu. Dievo žodžio skelbimas yra viena iš didžiųjų kunigo pareigų. Mes daug linkę kalbėti apie mažutelių nepapiktinimą — ar nereiktų vengti ir didžiųjų papiktinimo blogai paruoštais, gėlytėm apkašytais pamokslais? Vargas, kad teturim labai menką ryšį tarp kunigų ir pasauliečių. Pavyzdžiui, pačiam kunigui įdomu būtų išgirsti pasauliečių reakciją į pamokslą mintis, sužinoti apie tai, kas jautru, kas skauda. Ar nevertėtų turėti diskusijas su pamokslininku po pamaldų parapijos kavinė?

Žvelgdami į liturgijos atsinaujinimą turėtume prisiminti, kad kartu su juo turėtų eiti ir viso krikščioniško mūsų gyvenimo papročių atnaujinimas: ar nereiktų mums pergaltoti krikštytųjų, vestuvių ir laidotuvių akilai perimtas tradicijas? Jei atnaujinam Bažnyčios viešąją maldą, taip pat turėtume atnaujinti ir šeimos maldą — ar neturėtų ji rīstis su liturginių metų maldomis? Ar nereiktų šeimos didžiaja švente padaryti Velykas, o ne Kalėdas? Ar nereiktų vaikuose auklėti ir skonį maldai, kad jie atskirtų tai, kas duona ir kas cukrus? Vaikai turėtų bėgte bėgti nuo saldžių maldų, kurios prie pirštų limpa, nuo neapvaldyto jausmo, kuris išsema, o ne ramina.

Į liturgijos atsinaujinimą žvelgiame su didele viltimi, nes tai pirmas žingsnis į krikščionybės sugrįžimą šių dienų žmogaus dvasion, ko mes patys giliai ir trokštame.

KUR VEDI ?

Tolom nuo miesto. Lauke vis mažiau šviesų atsakė mūsų įkyrioms lempoms. Tik, priglaudęs galvą prie lango, galėjau įmatyti snieguotą realybę. Geriau paskęst sapne: užmiršti. Pasukau galvą į savo bendrakeleivi: truputį pasviręs, miegojo. Keista, kaip sienos priartina žmones. Valanda, kita sukuria artumą, kuriai kitokiose sąlygose reiktų ilgo laiko.

— Bilietai! Prašau paruošti bilietus! — vos suprantamai suriko geležinkelietiška intonacija konduktorius. Jis viską taip pat sakė, su balso pakėlimu tinkamoj vietoj.

Išėmiau bilietą. Kaimynas sukručio:

— Ar jau? Kur esam? — išsigandęs, lyg būtų praleidęs stotį, kurioje jo laukė laimė, atsibudo.

— Tik bilietus renka, — nuraminau. Jis pradėjo ieškoti po kišenės. Rankos matomai drebo.

— Gal galiu padėti?

Bendrom pastangom suradom laikrodžio kišenelėje žalią bilietą.

Ir vėl nurimom bendro tikslo ramybe. Visi skubėjo kur nors. Saugumo apsupti, miegojo, ar svajėjo, ar gailėjosi ką nors palikę. Po du susėdę, vieni už kitų žąsele, linko tai pirmyn, tai šonan, lyg tikėdamiesi savo veiksmu pagreitinoti kelionės eigą. Staigiam dešiniam vingiui užtikus, besapnuojąs kaimynas atsirėmė į mano petį. Pajutau visą kito žmogaus svorį ir vėl atsiminiu, kur važiuoju. Traukiniui

atitiesėjus, jis taip liko, lyg uždedamas našta, kuri visad mane lydės.

Bandžiau skaityti, bet šviesa per silpna. Raidės erzinančiai šoka, nieko rimto nepasakydamos. Vėl atsisukau į langą, tikėdamasis ten rasti turinio savo mintims. Pamačiau veidą, neseniai matytą, bet sunkiai beatpažįstamą. Jis man atrodė kietas ir pavargęs, o gal tik liūdnas. Užsimerkiau, kad savęs nebematyčiau. Nebemačiau...

— Aš tavęs lauksiu.

— Mes lauksim.

— Grįžk.

Pravėriau lūpas atsakyti, kad negrįšiu, su tuo pačiu ryžtu, kuriuo prieš keletą valandų tai sakiau. Suabejojau ir nutilau. Tik sapnas, bevaizdis, ryškus.

— Paskutinė stotis. Visi, toliau važiuoja, turi persėsti, — sušuko konduktorius.

Žmonės pradėjo judėti. Negalėdami sulaukti, tuo pačiu nenorėdami palikti saugumo, nukelinėjo lagaminus, žadino vaikus, ieškojo pirštinių. Ramybė sujaukta.

— Mama, mama! — prieky mažas balsas.

Tris valandas reiks laukti traukinio. Išsiskirstėm, lyg niekad neturėję bendro ryšio.

Gatvės pradeda tuštėti. Ir dideliame miestui ateina laikas tylai. Tai vienas, dažniau du, praeina savais gyvenimais užimti. Visi veidai vienodi, visi svetimi. Nenatūraliai melsvas gatvės lempų šešėlis žai-

džia jų brožuose, kurdamas vis kitokias išraiškas, lygiai svetimas.

Esu laisvas. Ignoruojau kitus, kaip ir jie mane: pamatai, praeini, užmiršti, nei liūdnesnis, nei palinksmėjęs. Palikęs mylimus veidus, ar gali tikėtis surasti šiltumo svetimuosiuose?

Krautuvės lange išstatyti didesnio ar mažesnio meno kūriniai. Viename išsigandus maža mergaitė žiūri didelėm akim į pasaulį, nežinodama ko tikėtis. Kitame — ežeras tarp kalnų tikisi 150 dolerių. Katės, šokėjos, juokdariai — visi išsirikiavę savo specialybių parodoj, nepigiomis kainomis. Ir vėl švysteli traukinys regėtas veidas. Nueinu.

Kur einu? Quo vadis?

Karčiamos nepasiduoda laikui. Slaptinai apdengti langai, plyšius užpildą dūmai, guodžia klientus. Šviesų blykčiojimas gryna apgavystė — viduj šviesos nerasi. Praviros durys išduoda paslaptį.

Visa kita užmigę atrodo. Neramiai užmigę. Pastatai netekę gyvybės grasina praeivį laikinumu. Pasijunti toks mažas, toks bereikšmis. Eini gatve bevardis, kaip kiti. Ir niekam nei geriau, nei blogiau.

Atsiminiau traukinys uždėtą našta, žmogaus našta. Ji buvo sunki, ne tokia, kaip namie esant. Jos tikėjaisi, tik ne taip greitai. Gal ji neleidžia grįžti, ji ir šitas tamsus miestas, kuriame esu bevardis.

Namie, namai. Ir ten naktis. Tik, žinau, mama nemiega. Jos akys buvo pilnos vilties,

kad eisiu pirmyn ir, praeidamas, palengvinsiu. Ir ašarų.

Pirmą kartą nuo vakarykštės dienos galėjau prisiminti namus. Visi buvo suėję, rimti, beveik šalti. Nedaug kas kalbėjo, o kai ką sakė, tai apie orą: ar sušals keliai, ar nustos snigti. Nieko svarbaus. Tik retkarčiais pajutau motinos žvilgsni ar tėvo stiprią ranką, uždėtą ant peties.

— Jau laikas. Važiuojam.

Ir tada:

— Aš tavęs lauksiu.

— Grįžk.

Visa iš karto. Nustebau išgirdęs savo balsą:

— Ačiū. Sudiev! Bet nelaukit.

Nelaukit, aš negrįšiu. Negrįšiu atgal, neatsisuksiu, ranką prie arklo pridėjęs.

— Negrįšiu, — pakartojau.

— Tai eik pirmyn, — tyliai pasakė mama.

* * *

Jau dabar tamsesnė gatvė. Čia gyvena tų pastatų savininkai, paveikslų tapytojai, karčiamų guodėjai ir bevardžiai, kurie paliko tuščią miestą. Niekad netikėję savo dienos produktų stebuklingumu, jie pasislėpė anonimiškuose namuose. Todėl ramu.

Pereinu per gatvę. Ant kampo, kad visos kryptys jon vestų, stovi katedra. Dar valanda iki traukinio. Užeisiu. Ar ir ji bus tokia tuščia?

Tada grįšiu.

Šoninės durys atdaros.

Ne, netuščia.

* * *

Traukinys pradėjo judėti. Šalia manęs rūpestinga motina pasodino berniuką, vieną iš trijų.

Gal galite jį pagloboti? Atsisėsiu šalia su kitais dviem. Jie tikri dvidešimto amžiaus energijos kamuoliai, — paaiškino.

Vaikas tai patvirtino. Nugalėjęs pirmą nejaukumą, pradėjo didžiutis galis sėdėti šalia svetimo suaugusio žmogaus. Paėmė žurnalą, atbulai skaitė, neblogai suprato. Nerimo, klausinėjo, aiškino.

— Gal jis jums trukdo? — pasiteiravo mama.

— Ne. Jau mes beveik draugai, — atsakiau.

Švito. Saulė pradėjo atstoti lempas. Neužilgo privažiuosim stotį.

— Mes važiuojame pas senelę. Ji labai skanius pyragaičius kepa. Ir turi arklį. Aš išmoksiu joti, — pasigyrė berniukas vienu atsikvėpimu. — Ar jūs mokate joti?

— Ne, aš mieste gyvenau.

— Tai gal ir jūs galėsit išmokti. Norit su mumis pas ją nuvažiuoti? — pakvietė jis.

— Ačiū, bet žinai, aš labai skubu kitur.

— Ar ten bus arklių?

(nukelta į sekantį puslapį)

KONKURSAS JAUNIMUI

Kai kada jūs ir jūsų draugu santykiai su tėvais yra geri, kai kada prasti. Kodėl taip yra: kas tuos santykius padaro gerus, kas juos pablogina? Jei, apie tai pagalvojęs rimtai, bandai surasti atsakymus ir pagal juos gyventi, tai bręsti, svarstydami ir elgdamasis išmintingai. Paimk ir, užrašęs savo mintis, atsiusk mums. Matydami to klausimo svarbą, mes norime, kad jis nebūtų pamirštas, bet svarstomas visu naudai. Todėl ir skelbiame konkursą ne tik suaugusiems, bet ir jaunimui. Jaunųjų temoje MES IR MŪSŲ TĖVAI laukiame Tavo pasisakymo, kas padaro jaunimo santykius su tėvais gerus ir, jei šie santykiai nėra geri, kaip juos galima būtų pagerinti.

Rašinių paženklinę slaptyvardžiu ir parašu "Jaunimo konkursui", idėk jį į voką kartu su kitu mažesniu vokeliu, kuriame ant lapelio būtų užrašytas Tavo slaptyvardis, tikroji pavardė ir adresas. Viską išsiųsk "L. L." redakcijai (2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. U.S.A.) neveliau 1965 m. vasario 10 d.

Jaunimo konkurse gali dalyvauti tik jaunimas, nevyresnis 20 m. amžiaus. Rašinys, vaizdelis ar pasakojimas negali būti ilgesnis kaip 3000 žodžių. Skiriamos dvi premijos: I — 30 dol. ir II — 20. Premijuoti ir nepremijuoti geresni rašiniai bei jų ištraukos bus spausdinami mūsų žurnale.

EKRANO MIRGESY

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

MARY POPPINS

Nors kartą reikia pripažinti, kad apie naują filmą skleidžiami reklaminiai išgyrimai šiuo atveju yra teisingi ir neperdėti. Filmą "Mary Poppins" — tai tikras deimančiukas ir kiekviena iš jo 140 minučių teikia pasigrožėjimo žiūrovo akims, ausims ir vaizduotei. Populiarus Mary Poppins vaidmuo, nuo 1934 m. masėms pažįstamas iš P. L. Travers knygos, pakartotinai žavi ekrane. Walt Disney, jau nekartą pasirodęs su puikiais pastatymais, šį kartą nusipelnė ypatingo įvertinimo. Kartais gana fantastiški momentai techniškai apipavidalinami su nuostabiu kruopštumu; pvz., kai atsivadavusi auklė lekioja ore ar slenka laiptų atrama aukštyn, ar su jai pavestais vaikučiais pasineria į magiškus pasaulius. Didelio pasisekimo sulaukusi Niujorko Broadway ir Londono teatruose Julie Andrews šiame filme pirmą kartą pasirodo

KUR VEDI? (iš 357 psl.)

— Nežinau.

Tikrai nežinau, ne vien to, bet daug ko. Nežinau, nei kas bus, nei kaip. Vaikas pridėjo savo rankas prie manųjų.

— Jūsų rankos stiprios atrodo. Mama sako, jei aš viską valgysiu ir aš būsiu stiprus.

— Esu tikras, kad būsi.

Pažiūrėjau į savo rankas.

Jos stiprios ir bus dar stipresnės. Jos kels miestų kaltės

plačioms kino teatrų lankytojų masėms. Jos debiutas pasigėrėtinas. Daugelyje scenų gambiai jai padeda Dick Van Dyke, mažieji Karen Dotrice ir Matthew Garber. Vaikučių tėvų roles išpildo David Tomlinson ir Glynis Johns. Pažymėtinos taip pat techniškai ir artistišškai tobulos scenos, kur filmo artistai įsimaišo ir glaudžiai bendradarbiauja su paįšytais veikėjais. Richard M. ir Robert B. Sherman sukūrė tikrai pagaunanti muzikinį palydėjimą, kuriame įpinta eilė originalių dainų. Spalvota fotografija be priekaišto. Filmą rekomenduotinas visiems meno mėgėjams, bet ypač mūsų jauniems.

FAIL SAFE

1962 m. tarp labiau perkamų knygų kurį laiką pastebimas dviejų politinių mokslų profesorių — Eugene Burdick ir Harvey Wheeler — bendras kūrinys "Fail-Safe". Pagal šią knygą Walter Bernstein paruošė intriguojantį tekstą to

naštą: jos palies tai, ką paliko, nauja jėga.

Kada nors Kitas jomis laimins ir atleis. Eidamas per gatves, keliaudamas su žmonėmis, nebėbūsi bevardis, o reikšiu Jo vardą ir teiksiu tikrąją paguodą To, kuris veda.

— Jau stotis! O, matau senelę! — šokinėjo berniukas.

Ir aš pamačiau, kad manęs laukia.

paties vardo filmui, kurį surežisavo Sidney Lumet. Filmą statytas Niujorke ir priskirtinas prie svarbesniųjų šių metų amerikietišku filmų. Panašiai kaip knyga, ir pats filmas susilauks kontroversiškų įvertinimų dėl savo turinio ir gvildinamųjų idėjų. Jame, kaip ir filme "Dr. Strangelove", paliečiama atominio karo grėsmė; tik, vengiant komiškumų, lėktuvai su atominėmis bombomis į Maskvą pasiunčiami ne dėl kurio keistuolio generolo užgaidų, bet vien dėl mechaninės klaidos komplikuotuose elektroniniuose aparatuose. Amerikos prezidentui nepajėgiant lėktuvų atšaukti, o rusams nepajėgiant juos visus pašauti, Maskva sunaikinama. Amerikiečiai gi savanoriškai sunaikina Niujorką. Henry Fondą Amerikos prezidento vaidmenį atlieka pasigėrėtina ir su įtikinančiu jautrumu. Šalutinėse rolėse pastebimi Dan O'Herlihy, Frank Overton, Walter Matthau ir kt. Suaugusiems ir vyresniam jaunimui.

GIRL WITH GREEN EYES

Debiutuojas anglų režisorius Desmond Davis pateikia tikrai puikų ir poetišką filmą. Daugiau kaip 20 metų artimai susijungęs su filmu menu kaip filmuoto j as, paskutinių kelių metų laikotarpyje dirbo režisoriaus Tony Richardson priežiūroje. D. Davis nufilmavo pasisekusius filmus kaip "A Taste of Honey", "The Lone-

liness of the Long Distance Runner” ir “Tom Jones”. Toks profesinis pasiruošimas pastebimas jo paties pirmame surežisuotame filme. Nepasiduodama pigių sensacijų žavesiui, šiam filmui teksta paruošė Edna O'Brien pagal jos pačios romaną “The Lonely Girl”. Filmu vieniša mergaitė, atvykusi iš airiško kaimo į Dubliną, dirba krautuveje kaip padavėja, gi savo svajonių planais dalijasi su kambario drauge. Atsitiktinai susipažįsta su žymiai vyresniu rašytoju, kurio žmona išvykusi Amerikon ir stengiasi gauti skyrybas. Staigiai išimylėjusi mergaitė patraukia ir rašytoją, bet jų draugystė nesibaižia bulvarinių romanų stiliuje. Rita Tushingham, pirmą kartą pasirodžiusi filme “A Taste of Honey”, šį kartą parodo pilną artistišką subrendimą savo giliai išgyventa vaidyba. Puikiai pasirodo ir Peter Finch rašytojo rolėje. Šalutiniuose vaidmenyse pastebimi mažiau pažįstami airių artistai. Nespaltota fotografija pateikia eilę Airijos gamtovaizdžių. Kaimo mergaitės prisitaikymas prie miesto pavojų pavaizduotas realiai, bet su kilnumo atspalviu. Filmas rekomenduotinas pilnai subrendusiems žiūrovams.

MURDER MOST FOUL. MURDER AHOY

1962 m. Margaret Rutherford žavėjo filmų mėgėjus kaip sėkminga seklė filme “Murder She Said”. Pernai ji susilaukė panašaus pasisekimo filme “Murder at the Gallop”. Šiomet pasirodė dar du nauji to paties žanro filmai. Abu surežisuoti George Pollock, abiem tekstus paruošė David Pursall ir Jack Seddon, nors gerokai nukrypdami nuo originalių Agatha Christie knygų. Filme “Murder Most Foul”

sumanioji senutė dalyvauja teismo jury komisijoje, sprendžiančioje byla apie įvykusią žmogžudystę Anglijos provincijos teatralų tarpe. Nepasitenkindama policijos tyrinėjimu, Marple pasinaudoja savo mėgėjiška patirtimi ir pasirodo sėkmingesnė už pačią policiją. “Murder Ahoy” ta pati seklė tyrinėja įvykusius nusikaltimus laive, kurs skiriamas jaunų jūreivių pratyboms. Kaip dažnai pasitaiko serijų atveju, Margaret Rutherford, pakartotinai pasirodanti seklės rolėse, nebepajėgia įnešti naujumo savo vaidyboje. Vis dėlto abu šie filmai gana nuotaikingi, pakyla virš komercinių filmų vidurkio ir laikytini tinkamais visiems šeimos nariams.

TOPKAPI

Prieš septynis metus pastatęs kriminalinę dramą “Riffi”, režisorius Julės Dasin, lyg pats iš savęs bandydamas pasijuokti, prisistato su komedija. Palyginti nesudėtingu turiniu vaizduojama vagišių grupė, kuri yra pasiryžusi pagriebti keturis brangakmenius, puošiančius sultono kardą. Tik tas kardas saugomas Istanbule, Topkapi rūmų muziejuje. Įvykių eigon įjungiamą visa eilė artistų. Melina Mercouri pasirodo kaip viso to sumanytoja, gi Maximilian Schell kaip grupės organizatorius. Robert Morley turi progos panaudoti savo gabumus elektronikų srityje, pritaikydamas fantastiškus išradimus. Akim Tamiroff, šnipinėjimą ir alkoholi mėgstas virėjas, taip pat prisideda prie filmo pasisekimo. Sėkmingiausiai pasirodo Peter Ustinov, sugėbas puikiai atlikti ne tik dramatiškus vaidmenis, bet taip pat ir komiškus vaidmenis. Nors veiksmas prasideda Paryžiuje ir tik per Londoną bei Graikiją pa-

siekia Turkiją, didžiausia filmo įvykių dalis vystosi Istanbule, kuris, kaip ir visos kitos vietovės, pristatomas puikiose spalvose. Manos Hadjidakes muzikinis palydėjimas daugiau perpintas graikiškais motyvais. Nors dvi filmo valandos prabėga nuotaikingai, ypatinga įtampa palaikoma net 40 minučių. Tik suaugusiems.

THE APE WOMAN

Italų režisorius Marco Ferreri, debiutavęs su filmu “The Conjugal Bed”, savo antrame filme bando gvildinti socialines problemas apie visuomenės žiaurumą. Režisoriaus teigimu pabaisos pasaulyje yra ne tie, kurie tokiais atrodo, bet tik pačios visuomenės atstovai, anuos tokiomis pabaisomis padarydami. Bekelaujantis dykaduonis ir panašių dykaduonių linksminojas prieglaudoje pastebi merginą, kuri ten pasislepia dėl gausiais plaukais pridengto veido ir kūno. Ją pasikviečia pas save ir pristato publikai kaip moterį - beždžionę. Sulaukęs žiūrovų pritarimo, padauža pramato gerą pinigų šaltinį ir, stengdamasis užsitikrinti merginos bendradarbiavimą, ją veda. Gimdydama kūdikį, ji praranda nenormaliai gausius plaukus, o tuo pačiu baigiasi ir jos varginantis pasirodymas publikai. Itališkoje filmo laidoje, moteris, gimdydama, miršta ir vėliau, išbalzamuota, vežiojama kaip retenybė. Pagrindines roles atlieka Ugo Tognazzi ir Annie Girardot, kuri vienintelė filmui priduo da kiek vertės ir kilnumo. Šiaip visas filmas žemo artistinio ir moralinio lygio, nepateisinamas kaip psichologinis ar socialinis tyrinėjimas, neįtikinantis nei kaip proble-

(nukelta į sekantį puslapį)

PLAČIU ŽVILGSNIU

“L. L.” rugsėjo mėn., nr. 8. Poatostoginis žurnalo numeris, kaip ir dera, vėstantį rudenį akcentuoja Donelaičio “Rudenio gėrybių” pradžia. Donelaitinė tema šį kartą pateikta ir visai atskiru Vacio Kavaliūno straipsniu... Išskirtinio dėmesio vertas ir Povilo Reklaičio raštas apie grafiką Žibuntą Mikšį, čia pat iliustruotas didelio kūrybinio polėkio keturiais lino raižiniais. Numeryje apstu ir kitų, labiau religinių temų. Tačiau šį kartą išskyrėme kaip tik tai, kas tiesioginiai atliepia šios dienos mūsų kultūros pulsą, dėl to, jog nebūtų kalbama, kaip kartais tenka nugirsti, kad “Laiškai Lietuviams” yra vien tik religinių problemų laikraštis. O tikrumoj “L. L.” yra tokie,

koks ir turėtų būti šių laikų tikintysis žmogus, savo plačiu žvilgsniu besistengias aprėpti visas kūrybines žmonijos pastangas.

“Draugas”, X. 10

REKOMENDUOJAMAS STUDENTAMS

Šis “L. L.”, (birželio) numeris yra ypatingai rekomenduojamas studentams, nes jame yra atspausdintas įdomus ir gal kontroversinis Aušrelės Skirmuntaitės straipsnis apie jaunąją lietuvių studentų kartą ir jos santykius su lietuviškumu. Autorė drąsiai apibūdina savąją kartą kaip pasimetusią šio amžiaus bejėgiskumo jausme ir nepasižyminčią noru “maištauti” ir bendrai “užsiangažuoti” bet ko-

kiam veikimui. “Laiškų Lietuviams” redakcija tikisi atsišaukimų iš savo skaitytojų. (Ir “Mūsų Vyčio” redakcija laukia pasisakymų iš skautų akademikų pusės).

“Mūsų Vytis”, Nr. 3

KAMUOJANTI TEMA

Kai šnekėjom apie temas “Laiškams”, rodos, nepaminėjau vienos, kuri dabar pradeda mane kamuoti — vaiko supažindinimas su Dievu. Nei amerikietiškoj spaudoj šis klausimas nesusilaukia straipsnių. Gal Jūsų psichologiniam skyriui panagrinėtų? Girdėjau, kad yra Montessori knyga ta tema, bet neteko jos rasti.

Saulė

EKRANO MIRGESY

(iš 359 p.)

matinis kūrinys. Toleruotinas vien suaugusių publikai. Šis įvertinimas liečia tik tą filmo laidą, kuri rodoma Š. Amerikoje ir Kanadoje.

LILITH

Robert Rossen, po tokių filmų kaip “All the King’s Men” ir “The Hustler” pastatydamas “Lilith”, eina jau nuosmūkin.

Pats paruošęs filmo tekstą pagal J. R. Salamanca romaną, režisorius bando pavaizduoti privačios psichinės ligoninės gyventojus ir jų problematinį gyvenimą. Jaunas terapistas įsimyli į vieną ligonę ir pats tampa beveik tokiu pat ligoniu. Atrodo, režisorius tiek įvykių eiga, tiek jų pristatymo būdu bandė žiūrovus sukrėsti ir sudominti, bet jo pastangos veikia atstumiančiai ir net užgaunančiai. Žiūrovai dažnai palieka apstulbę ir pa-

simetę, kaip ir pats pagrindinis veikėjas. Nepajėgdamas publikos patraukti į tiesioginį bendradarbiavimą, režisorius taip ir neleidžia suprasti, koks jo teigimas — ar psichinis nusilpimas yra liga, ar patogus stovis? Monotoniška Warren Beatty vaidyba nei kiek neprisideda prie filmo aiškumo ir vertės pakėlimo. Savo giliai išgyventa vaidyba daug stipriau pasireiškia Jean Seberg. Filmą rezervuotinas vien pilnai subrendusiems žiūrovams.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Juozas Girnius. ŽMOGUS BE DIEVO. Išleido I Laisvę Fondas Lietuviškai Kultūrai Ugdyti. Šis veikalas dar rankraštyje buvo atžymėtas 1957 m. "Aidų" žurnalo mokslinė premija; spausdinimui perdirbtas ir papildytas. Autorius, aptardamas žmogaus be Dievo temos gvildinimo tikslą, pareiškia, kad, nors nėra įmanoma jokia santara tarp tikėjimo į Dievą ir netikėjimo, tačiau verta netikintį žmogų ne smerkti, bet suprasti. Tam supratimui ir yra skiriamas šis veikalas su savo atskiromis dalimis, kaip Teizmas ir ateizmas, Žmogaus klausimo metafizinė prasmė, Istoriniai ateizmo pavidalai, Žmogaus be Dievo minties keliai, Žmogaus be Dievo pavidalai gyvenime ir Krikščioniškoji atsakomybė. Prasmingas dail. A. Kurausko viršelio aplankas. Knygos apimtis — 564 psl. Kaina 5.50 dol.

Dr. J. Prunskis. MOKSLAS IR RELIGIJA. Išleido "Lietuvių Dienos". Knygoje surinkti nuo seniausių iki dabartinių laikų mokslininkų pasisakymai apie

Dievą bei religijos ir mokslo santykį. Turinyje: Medikai, Biologai ir botanikai, Fizikai, Chemija, Astronomija ir astronautika, Eilės išmybių pasisakymai. 142 psl. Kaina 2 dol.

TAUTOS PRAEITIS. Istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis žurnalas. Tomas II. Knyga 1(5). Redaktorius — J. Dainauskas. Leidžia Lietuvių Istorijos Draugija Čikagoje. Siame tome talpinamos J. Jakšto, K. Matulaičio, J. Bičiūno, Vilniškio, P. Reklaičio, St. Dirmanto, J. K. Kario, V. Liulevičiaus, J. Rugio ir P. Jatulio studijos. 198 psl. Kaina 5 dol.

Nerima Narutė. RELIKVIJOS. Lyriniai naturmortai. Pirmasis autorės (Kazimieros Bulsienės), anksčiau eilėraščius talpinusios "Ateityje", "Aiduose" ir "Lietuvių Dienose", poezijos rinkinys, suskirstytas į Relikvijas, Metų Mišias ir Pilnaties Svarstyklės. Išleido Lietuvių Dienos. Viršelio aplanką piešė P. Jurkus. 72 psl. Kaina 2 dol.

STATEMENT OF OWNERSHIP

"Laiškai Lietuviams" ("Letters to Lithuanians") is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, a non-profit religious society approved by the Roman Catholic Church. The editor is Kęstutis A. Trimakas, S. J. The managing editor is Petras Kleinotas, S. J. The offices of editors, publishers, and management are located at 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. The address of an additional mailing office is: Immaculata Press, R.F.D. 2, Putnam, Conn. 06260. In the preceding 12 months "Laiškai Lietuviams" averaged a press run of 3959 copies each issue, of which 3750 were distributed to paid individual subscribers and 159 for free distribution by mail and other means. The single issue nearest to filing date totalled 3800 copies of which 3750 were distributed to paid individual subscribers and 30 for free distribution.

2345 West 56 th Street, Chicago, Illinois 60636